

333.3

Otawan Kansankirjasto N:o 3

A. D. Seikel

Maanomistus- ja vero-oloista
Venäjällä

E. S. Palmén

Täskävuodet Venäjällä
1890-luvulla

Valp. kirjasto
Q. 4255

Helsingissä
Kustannusosakeyhtiö Otava

Työväenliikkeen kirjasto

200104206 varasto
332.2(47)K HEIKEL
Heikel, Axel O.
Vero- ja maanomistusoloista Venäjällä ; N

332.2(47)

K

A. V. Heikel

Wero- ja maanomistus-
oloista

Wenäjällä

Esiteelmä pidetty Maaliskuun 29 p. 1899

Valppaan Kirjasto

Q IV: 4255

Helsingissä
Kustannusosakeyhtiö Otava

Suopio 1899.

D. W. Backman'in kirjapaino.

Kun matkustaa Venäjän sisäosissa, niin erittäinkin kaikki seikkaa herättää osaksi ihastusta osaksi hämmästystä. Samallinen ihastus, jota meissä hynnyttää meren majesteettillisuus, valtaa meidät josjakin määrin näillä äärettömillä tasangoilla, jotka keskisessä osassa maata ovat yhtä äärettömiä peltowainioita, ja jotka kohoilevat ja laskeutuvat hiljalleen muistuttaen tyyntä maininkia merellä. Mutta toisakseen yhdenmuotoisuus käy wäsyttäväksi, yhdenmuotoisuus äärettömässä luonnossa ja vielä enemmän kaikissa elämän oloissa. Tämä yhdenmuotoisuus on hämmästyttävän samallinen, liikuttafoonpa joko Europan puoleisessa osassa Venäjää tai itäisessä Siperiassa. Venäjän yhteiskuntajärjestyksen yhdenmuotoisuus on kieltämättä huomittawa aine yhteiskunta- ja valtiotieteen tutkijalle, waan masentawa sille, jonka henkinen elämänhalu on wapaus. Tämä on laita warfinkin talonpoikain maanomistusoikeuteen ja weroitusoloihin nähden. Kun käyn näistä seikoista tekemään selkoa, niin perustelen etupäässä omiin kokemuksiini. Esitykseni pohjaksi tarjoutuu itsestään kuwaukselta muutamasta wenäläisestä kylästä, jonka kuwauksen kirjoitin jo 15 vuotta sitten ja julkaisin U. Suomettarezsa. Esitän sen tässä uudelleen osaksi lyhennettynä, osaksi tähdennettynä. Ja kun kerran tunnemme tämän yhden kylän, niin tunnemme lähimmittain kaikki Venäjän

kylät, ainakin niihin jefkoihin nähden, jotka nyt ovat lähimpänä aiheenamme. Tarkoittamani kylän nimi on Armaniha ja se on noin 40 wirstaa lounaaseen suuresta markkina-kaupungista Nishni-Nowgorodista. Kävin tässä kylässä fewäällä 1894. Olin silloin toista kesiä tutkimusmatkoillani Wenäjällä, niin ettei tämä kylä ollut ensimmäinen, johon tutustuin.

Armanihan kylässä oli noin 150 taloa ja olivat ne kaikki järjestetyt kahteen riviin, molemmin puolin kylän ainoaa katua, tupa tuwan wieresä noin wenäjänwirstan alalla. Kotaisessa tuwassa oli kadulle päin pääty, jossa oli yksi tai kaksi tai kolme ikkunaa. Pihamaan muilla laitamilla oli ulkohuoneet ja wajat, ja sitä käytettiin yksinomaan karjapihana. Pihalta oli yksi portti kadulle ja toinen portti puutarhaan, jonne oli sijoitettu aitta, sauna ja riihi luuwineen, joka oli poltetusta sawesta tehty tanner paljaan taiwaan alla. Puutarhasa muuten oli peltoa eli tarhoja, joissa wiljeltiin potaatteja, pellawaa, hamppua ja kurkkoja; täällä kaswoi myöskin tuomia, omena- ja kirsiäpuita. Kylän toisessa päässä oli kiwikirko ja pieni pappila, jossa asui wiinaan menewä, puolisokea ja litainen pappi. Kirkon wiereen oli juuri rakennettu kansakoulu, jossa wiime talwena oli käynyt 30 oppilasta *). Kylän festipaitoilla oli rakennus, jonka suuruutensa takia heti huomasi muista rakennuksista. Tämä rakennus oli wolostin eli piirihallituksen talo. Tässä talossa piti, kylässä ollessani, rauhanoikeus kokouksiaan, jotka olivat julkisia ja joissa minä usein käwin, mutta

*) Muuten saattaa lukutaidosta kylässä päättää siitä, ettei siinä ollut ainoatakaan sanomalehteä.

kertomus siitä ei kuulu nyt esitelmäni piiriin. Tässä oli myöskin wolostin weronkannon kekuspaikka, ja rakennuksen tarkoituksesta tässä suhteessa puhumme lähemmin tuonnempana.

Kylä on hiljaa wiettävällä mäkirinteellä, jonka alapuolella juoksi puro, ja sen toisella puolella oli erillään muutamia pieniä tupia, jotka kuuluivat sellaisille kyläkunnan perheistä eronneille henkilöille, joilla ei ensinkään ollut maata. Siis kylässä oli kuin olikin oikeita mäkitupalaisia eli loisia, joilla vastoin kaikkea kunnanmaanomistusoikeusjärjestelmää ei ollut maata. Wiimeksi mainittujen erillään olevien rakennusten luona oli myöskin kylän kapakka, jossa myytiin ja juotiin palowiinaa, niin ilmoitettiin minulle, noin 4,000 ruplan edestä vuodessa. — Kun on tultu puutarhasta talon vastaiselle puolelle, niin saavutaan matalan mäen harjanteelle, jossa oli kylän neljä tuulimyllyä. Täällä leviää myöskin eteemme näköala yli feudun. Se oli kappale Wenäjän ääretöntä tasankoseutua ja melkein yhtenäistä wiljapeltoa niin kauas kuin silmä kantoi. Ainoastaan siellä täällä tällä aawikolla, jossa wiljelys näytti kuin riemuitsewan voitostaan luonnon yli, näkyi pieniä lehtimetäryppäitä ja ympäriinsä etempänä tai lähempänä kymmenkunta kirkontornia, jotka osottivat että kylämme ei ollut ainoa tässä näköpiirissä. Ei ollut edes aitoja, erottamassa kylän tiluksia toisistaan. Ainoastaan itse kylän ja niinkään jokaisen siinä olevan puutarhan ympärillä oli aita. Lähinnä meitä ja kylää olewa pelto oli nurmena ja siinä oli laitumella kylän koko karja, jota oli paimentamassa kaksi tai kolme paimenpoikaa, käsissään kolmea sylvä pitkät ruoskat. Kylän vastaisella puolella lewisivät ruis- ja kewätwiljapelot. Kylän

pellot olivat siis jaetut kolmeen lohfoon. Parhailtaan oltiin kewättoukojen teossa. Tarkastamme tätä lähemmin. Mutta sitä ennen meidän on tehtävä muutamia huomautuksia maanjaosta ja sen omistusoikeudesta.

Niin kuin tietty kuuluvat Wenäjällä talonpoikain peltomaat kyläkunnalle eli n. s. mir-kunnalle, joka aika-ajoin tapaturvisja maanjaosisja jakaa maan talonijäntien kesken m. m. sen mukaan kuinka monta kullakin on „sielua“ s. o. miespuolista täysikasvuista jäsentä perheessä. Tämä on periaatteena. Käytännössä jaetaan maat kuitenkin ottamalla huomioon myöskin perheen työvoimat ja weronmaksukyky yleensä. Niinpä kertoi isäntä, jonka luona asuin, että hänen isänsä pakoitettiin ottamaan maata $3\frac{1}{2}$ sielulle, vaikka hänellä oli ainoastaan 3 sielua. Armarihassa oli maanjako viimeksi toimitettu noin 20 vuotta sitten eikä tietty tapahtuiko ja milloin uusi jako. Mainituksja maanjaossa laskettiin (jos siihen tietoon saa luottaa) kutakin sielua kohti 1 desjätiniä *) maata joka lohkoista, siis 3 desjätiniä kaikkiaan peltomaata. Mutta kun maanlaatu Armarihassa on hywin erilaista eri paikoissa, niin arwoitiin ne moneen arwoiluokkaan, jotka sitten jaettiin sielujen luvun mukaan. Niinpä näin täällä kerrassaan sylvä kapeita liuskoja, jotka olivat 80 sylvä pitkiä. Sellaisella saralla woi töintuskin äestä ajaa. Mutta oli leweämpiäkin sarvoja. Jos nyt

*) 1 desjätin wastaa 2 tynnyrin eli 1,09 hehtaarin alaa. Vertailun wuoksi mainittakoon, että Siperiaan tuomituilla suomalaisilla Werhni-Suetul'issa keski Siperiassa on noin kolme wertaa suuremmat pellot — ja ne owat tarpeen mukaan. — Saamieni tietojen mukaan kuuluu keskintertaiselle talolle Kaman ja keskisen Wolgan seuđuilla 8 à 10 hehtaaria wiljeltyä maata, mutta mustan mullan atoilla on taloja waan muutamalla hehtaariella wiljeltyä maata.

talonissännällä oli useampia sieluja käytettävänä, niin voi hän saada jokaisesta lohkoista e. m. 30 kaistaletta tai kaiken kaikkiaan 90—100 maakaistaletta eli sarkaa kymmenkunnassa eri kohdassa. Kun eri omistajain sarak erotetaan toisistaan ainoastaan hyvemmällä waolla — sillä ojittaminen on tuntematon asia — niin on, warfinkin jaon jälkeen, vaikea saada selkoa maatilkuistaan, josta on seurauksena riitoja ja rettelöitä. Talonissäntä, jonka luona minä asuin matkatoverini kanssa, kylwi nyt kauraa 10 eri paikkaan, sinne tänne naapurien sarkojen keskelle. Ja melkein samalla tavalla olivat hirssi-, tattari-, papu- ja potaattiwiljelyksensä. Muuten oli omituista, että kyntäjinä oli enimmäkseen naisia. Tämä muuten on wenälaisen työjärjestelmän mukaista ja osaksi seurauksena siitä, että miehet ovat kiinni Tsaarin palveluksessa, s. o. asewelloisuuttaan suorittamassa tai ovat muilla seuduilla työnansioilla. Sen wuoksi niin poika kuin tyttökin 15 wuotiaana pannaan aurankurkeen. Urmanihassa, joka muuten oli jo kokonaan kielettään wenälaistynyt mordwalaiskylä, missä ainoastaan kansallispuku osalla wäestöstä oli ainoa ja pian katoawa jäännös kansallisuudesta, näki sen wuoksi tyttösiä kyntämässä walleissa kirjailluissa kansallispurwuisiaan. Omituista oli myöskin nähdä saman henkilön kyntävän ja äestävän samalla kertaa, mikä tapahtui sillä tapoin, että kyntäjä talutti jälesjään puuäestä wetävää hewosta. Kaikki tämä osoittaa, miten suuri puute oli työwoimista ja miten huonolla hoidolla maata wiljeltiin. Kuitenkin aina, ainakin tässä kylässä, mies kylwi. Lantaa wedettiin pelloille se wähä, mikä woiitiin saada karjapihasta, jossa sellaiset lisät kuin kuusenhawut ja muta olivat tuntemattomia. Lantaa wedettiin kuiten-

kin ainoastaan kesantopelloille, joilla karja kulki laitumella edellisen osan kesää tai niin kauan kuin se, korkeintaan kuufautta ennen rukiintekoa, hynnettiin ja pantiin kesantoon. Wähän työtä pantiin niihinkin peltoihin, joissa oli fewätkylwöt. Eipä siis ihme, jos nämät pelot, jotka ovat pohjoispuolella mustanmullan piiriä, jonka pohjainen raja kulkee suunnille sitä linjaa, mikä ajatellaan wedetyksi Kiewin, Kjäsanin ja Kasanin kautta, ja joka Armanihassa niin kuin kaikilla keskisen Wolgan seuduilla on sawi- ja hiekkafekasta, eivät anna hyvää satoa. Keskimääräinen sato näissä seuduin lienee ainoastaan puolet siitä mitä Suomessa. Muuten koko maanviljelys käwi kyläkunnan komennon mukaan, josta ei kukaan woinut eikä saanut poiketa. Ainoastaan silloin kun talon tai oikeammin talonomistajan työvoimat ovat heikot, kuolemantapauksen takia tai muista syistä, woiwat hänen maatilkunsa jäädä kylwämättä. Tällaisia kylwämättömiä peltotilkkuja näin sangen usein muuallakin kuin Armanihan peltomailla. Näistä pelloista saawat kuitenkin toiset woimakkaammat kyläläiset weroa maksaa, niinkuin edempänä tulemme näkemään. Ainoastaan neljä talonpoikaa tässä kylässä oli onnistunut hankkimaan itselleen yksityistä maata 25 desjätiniä, muutamalta tilanherralta, jolla oli metsämaata kylän läheisyydessä. Sillä Wenäjällä on ainoastaan kartanonomistajilla metsää samoin kuin peltomaatakin yksityisenä omaisuutenaan, jota saattawat myydä. Niin ei talonpoika kylässään. Hän, jolla ei ole omistus, waan käytäntö-oikeus metsäänsä ja peltoonsa, ei woi sitä siis ostaa toiselta talonpojalta eikä myydä toiselle. Tambowin kuvermentissä tapasin muutaman mordwalaisen talonpojan, joka myöskin oli ostanut itselleen lähellä olewasta herraskar-

tanosta yffityistä maata, mutta maksanut 100 ruplaa desjätiniltä, sillä maa siellä oli viljavampaa. Muuan näistä yffityisen maan omistajista Armanihassa oli se isäntä, jonka luona asuin. Edellisenä syksynä oli hän osastaan kuokituttanut palstan, maksaen 2 kop. neliöshylyltä; mies sai kuokitufsi 40 neliöshylytä päivässä. Suurakot poltettiin ja minun käyhdesäni paikalla äestettiin sitä rauta-äkeellä, joka oli uutuus kylässä. Näin oli siis yffityisen maan omistaminen saattanut talonpojan hankkimaan parempia maanviljelysaseita, rautasia puisten asemasta. Sen kauemmas ei tosin silloin ulottunut parannettu maanviljelystapa, sillä ostettu maa viljeltiin samalla tavoin kuin wieresä olewa kunnanmaa. Sen wuoksi kertomukseni hewosparilla kyntämisestä — sekä muut tiedot joita annoin isännälle maanviljelyksestä Suomessa — olivat käsittämättömiä arwoituksia. Tärkeän seikan woimme kuitenkin tästä johtopäätöskseksi saada: täälläkin, niin kuin monessa muussakin kylässä, oli yffityksen taistelu alkanut maanomistuksen yhteishyhtä vastaan. Tämä seikka oli usein keskustelu-aineena talonpoikain kanssa, jotka kaikkialla, missä heillä oli kokemusta oikeudesta omistaa yffityistä maata, pitivät sitä edullisempänä ja parempänä kuin yhteistä ja kunnanomistusoikeutta.

Niin kuin jo esitetystä osaksi käy selville, ei Armanihassa ollut juuri muuta laidunmaata karjalle kuin kesantopellot. Niittyjä oli sangen rajoitetussa määrässä ja niitä ei hoidettu ollenkaan, sillä niityn viljelyksestä ei ole minäkäänlaista käsitystä paitsi siinä tapauksessa, kun kunta päättää yhdistää niittyjaren muun kunnanmaan kanssa. Mir'in eli kyläkunnan päätöksen mukaan jaetaan niittymaatkin, mutta tämä tapahtuu joka wuosi wähää ennen heinänteon

alkamista. Armanihassa en ollut tilaisuudessa näkemään millä tavoin tämä tapahtuu, mutta kyllä muissa kylissä. Talonpojat kokoutuivat kunnankokoukseen niityille mukaan köyhiä ja lapiota. Laajan keskustelun jälkeen jaettiin niittymaat samain perusteiden mukaan kuin peltomaatkin, jolloin sarat mitattiin käysillä ja rajakuopat eriosien välillä kaiettiin lapiolla. Toisin paikoin, missä niittyjä on enemmän, tehdään heinä yhteisesti ja sato jaetaan. Mutta Armanihassa, niin kuin sanottu, oli niukalta niittyjä ja laidunmaata. Tämän vuoksi jokaisessa perheessä eli, niin kuin suomalainen talonpoika sanoisi, jokaisella maatilalla voitiin pitää yksi tai kaksi lehmää. Epä edes pappilassakaan ollut kuin yksi lehmä. Hewosia oli talossa korkeintaan kolme, vaan tavallisesti vain yksi tai kaksi. Lämpaita oli emännällä 3—5 kappaletta. Harvoilla oli sikoja, mutta kanoja oli kaikilla. Tällaiset olivat talonpoikain karjat kylässä, jossa oli 150 taloa ja samat suhteet olivat muissakin kylissä, joissa oli useampia satoja taloja, jopa oli niissä usein vähemmänkin karjaa, sillä kuta suurempi kylä, sitä vähemmän maata ja köyhyys sitä suurempi. Yksi ajettiin karja kylään, jonka katus muuten ei koskaan lakaistu, ja jokainen rupeesi etsimään eläimiään. Kun vielä lisää, että yhdellä Armanihan talonpojista oli 102 kimalaispejää, toisella 60, kolmannella 40, parilla talonpojalla vielä vähemmän ja muilla ei yhtään, niin luulen sillä antaneeni kuwaavan piirteen taloudellisista suhteista ei ainoastaan Armanihassa vaan lukemattomissa kylissä ainakin keskisen Wolgan seutuvilla.

On vielä mainittava vähän metsästäkin. Sitä tällä paikkakunnalla oli vähän ja oli yksistään lehtimet-

fiä. Ainoastaan pieni metsäparha kuuluu kylälle, ja olen jo maininnut toisesta metsästä, jonka omisti muuan tilanomistaja. Niinkuin tunnettu eiwät Wenäjän talonpojat orjuuden lakkauttamisessa manifestin perustuksella helmikuun 19 p:stä 1861 yleensä saaneet metsää, waan otti waltio haltuunsa melkein kaiken muun paitsi sitä, joka jäi tilanherrain yksityiseksi omaisuudeksi. Talonpojilla sen wuoksi Armanihassa, niin kuin muissakin kylissä, oli suuri puute warsinkin rakennusaineista mutta usein polttopuista. Tokainen hirsi piti ostaa kruununmetsistä ja kuletaa pitkät matkat. Minulle sattui joskus Saratowin kuwernementissa, että sanottiin minulle: „me tiedämme, että Tsaari on Teidät lähettänyt tänne, olkaa sen wuoksi hywä ja sanokaa hänelle, että meillä ei ole metsää ollenkaan.“ Paikoin on ruwettu polttamaan turwetta. Toisin paikoin taas, niin kuin Suran warrella ja Wolgan pohjoispuolella Kasanin, Wjätkan y. m. kuwernementissa kulin usein peninkulmittain metsiä, mutta nämät oliwat, niinkuin sanottu, kruunun omia. Tästä metsän puutteesta on useissa paikoin ollut warsin ikäwiä seurauksia talonpojille, missä tilusten herrat owat tienneet käyttää hywäksen talonpoikain hätää. Käwin kerran muutamassa herraskartanossa, jossa tilanomistaja näytti minulle tilan ja läheisten kylien karttoja ja siten hawainnollisesti minulle osotti, miten suuressa määrin seudun rahwas oli ei ainoastaan metsän tarpeeseensa, waan karjanlaitumiinkin nähden riippuria tilanomistajan mieliwallasta. Seudun talonpojat oliwat joutuneet melkein uuteen orjuuteen. Wähimmästäkin mitä he käyttiwät metsää tai laidunmaata piti heidän suorittoa päiwätöitä ja kaikellaisia rasituksia. Niin ettei

wenäläisellä talonpojalla, mikäli minä kokemuksestani tiedän, ole tässäkin suhteessa mitään kadehdittava asema.

Waikka, kuten esittämästäni olette huomanneet, wenäläisellä talonpojalla on puute maasta, työvoimista ja metsistä, niin ei hän kuitenkaan ole sortunut ei taloudellisesa eikä siweellisessä suhteessa. Mutta hän onkin käynyt sörön ja kärsimysten koulua siinä määrässä, että sellaisessa maassa, missä on länsimainen siwistys, se olisi melkein käsittämätöntä. Jos tämä kurjuus ja ahdistus tulisi suomalaisen talonpojan tai sanokaamme Suomen irtolaisväestön osaksi, niin warmaan wankila tuntuisi mieluisemmalta pakopaikalta kuin oma koti. Tämä otaksuminen woi tuntua mielikuwituksen luomalta tai huonolta pilalta. Minä sen wuoksi tahdon esittää tapauksen, joka woi antaa johtoa tuomitesa tämän otaksumiseni totuutta. Kun orjuus lakkautettiin Wenäjällä, niin talonpojat yleensä uskoivat, että he saawat maata ilmaiseksi. Heillä oli se luulo, että heidän ruumiinsa kuului tilanomistajalle, mutta että maa oli heidän. Ja kun he pääsivät persoonallisesti wapaiksi, waikka olivatkin maahan kiinnitettyjä, niin uskoivat he että maa ilman muutta mutkitta tai maksuitta lankeaisi heille itselleen. Taka-ajosta oli wenäläisellä talonpojalla hämärä tunksa tälle käsitykselleen, sillä silloin oli maa ollut talonpojan, joka maa sitten jaettiin aatelin kesken feodaliläänityksenä. Mutta maaorjuuden tultua ja sortowallan aikana oli aateli tullut ei ainoastaan talonpojan maan herraksi, waan lisäksi hänen ruumiinsa ja henkensä herraksi. Miten tämä kehitys tapahtui, siitä puhun tuonnempana. Talonpoika myytiin usein herran muun karjan kanssa. Sen wuoksi wapaaksi päästesjään täytyi hänen kalliisti maksaa ei ainoastaan wapautesa —

sillä menettihän tilan herra siten entisen työvoimansa —
 waan myöskin osan maastansa. Tämän maksun suoritus
 kestää kuten tietty 49 vuotta (vuodesta 1861 lukien),
 eikä edes tämänkään ajan kuluttua maa tule yksityisomai-
 suudeksi, waan jää edelleen kunnan omaksi. Kuinka suuri
 olikaan siis wenäläisen talonpoika rautan harhaluulo,
 kun hän usкои, että wapaus ja maatila putoaa hänelle kuin
 kypsä omena puusta. Hän luuli, että herrat salasiwat
 oikean wapautusmanifestin ja tarjottiin hänelle kiwi lei-
 wän asemasta. Sen wooksi monin paikoin syntyi mete-
 leitä ja rauhattomuuksia ja he koettiwat kaikilla ajatelta-
 willa keinoilla estää sopimusten tekoa tilanherrojen ja
 wapautettujen välillä, jonka wooksi useissa paikoin piti
 heidät pakotta sopimusten tekoon ja vastaanottamaan
 sen maan, jota eiwät tahtoneet ottaa maksua vastaan.
 Wäitetään, ettei wenäläistä talonpoikaa koskaan ole niin
 ruostittu kuin ensi aikoina orjuuden lakkauttamisen jäl-
 keen. Tämä oli siis ensimmäinen tuntuwa seuraus köy-
 hälle Wenäjän wäestölle uskostaan maksuttomaan maan-
 jafoon. Sillä tavoin Wenäjällä ajettiin ulos perkele
 Belzebubin kautta. Mitähän meillä sanoisi irtolaiswäestö,
 jos sille tulisi osakseen sellaisia hedelmiä uudesta kultai-
 festa ajasta! Köyhä wenäläinen talonpoika, waikka hä-
 nellä oli siihen ylimuistoinen jo vuosifatojen kuluesä
 hinmentynyt oikeus, ei saanut ainoatakaan maapalasta
 ilmaiseksi, waan saa hän otansa hiesä koetta ansaita
 maata, jota hän ei sittenkään saa yksityiseksi omaisuudek-
 seen. Sekin wähän maata, mikä hänellä on puutarhas-
 sa, on kunnan yhteistä. Ainoastaan asunto ja työaset
 ovat hänen laillista omaisuuttaan. Wiljelemänsä maan
 omistajakki ei wenäläisen kyläkunnan jäsen woi päästä

muulla ehdolla kuin että hän maksaa siitä täyden lunastussumman kruunulle ja että kaksi kolmatta osaa kyläläisistä siihen suostuu. Kun suuri osa venäläisen kyläkunnan jäseniä myötäänsä on poisja työansiota hakemassa, on semmoista juostumusta kuitenkin hywin vaikea saavuttaa.

Kun talonpojalla, ei ainoastaan Armanihassa, oli maata ainoastaan puolet siitä, mitä hän oikeastaan olisi tarvinnut perheensä elatukseksi ja verojensa suorittamiseksi sekä maanomistusoikeus, maanviljelystapa ja ehkä enin kaikesta hänen taitamattomuutensa estivät häntä käyttämästä sitä maata hyödykseen siinä määrässä kuin hän muissa suhteissa olisi voinut, niin piti hänen hakea tuloja toiselta taholta. Tästä olenkin maininnut jo ohimennen. Sen vuoksi osa talonpoikia kuleksikin vuosikaudet ympäriinsä hakemassa työansiota kesät talvet. Perhe jää kotia, josta mies voi olla hywin kautana: talonpoikia keskisen Wolgan seuduilta tapaa dwornikkana eli pihamiehenä Pietarissa, tehtaantömiehenä siellä ja täällä, merimiehenä höyrylaivassa, kalastajana Wienan merellä tai viljelystöissä etelä-Wenäjän aroilla. Ansoistaan pitää miehen lähettää osa kyläkunnalleen, jolta hänen pitää ostaa lupa siirtyä kuntansa ulkopuolelle. Selvä on, että tällainen järjestelmä voi johtaa kaikellaisiin kiskomisiin. Samalla tavoin teki tilanherrakin ennen, että lähetti maarjistaan osan työansioille toisille paikkakunnille. Ennen oli talonpoika aatelin, mutta nyt hän on kunnan orja. Jos joku näistä kuljettavista työmiehistä wihdoin tulee takaisin kotikyläänsä, tulee hänestä usein mäkitupalainen eli soinen, josta jo mainitsin, sillä oltuaan kauan sotapalveluksessa tai kaikenlaisessa muussa työssä on hän vähem-

män taipuvainen ja tykenewä maanviljelystyöhön, jotta hän rupee käsityöläiseksi, joll'ei sitä ennen ole joutunut kerjäläiseksi. Moni on myös köyhyytensä tahi poisjaolonsa takia panttauttanut maapalstanja jollekulle kylän rikkaam-
maalle, joka siten vastaa hänen veroistaan. Kotonakin ollessa toinen talonisäntä täten woi joutua toisen isän-
nän rengiksi.

Kuitenkin kaikitenkin ruplia ansaitsee wenäläinen ta-
lonpoika, mutta minne ne joutuvat. Me tiedämme wan-
hastaan että wenäläisen talonpojan ruokana on taari ja
hapankaali. Harwinaista on ruokapöydällään höyryhäwä
puurokuppei, siinäkin siinä raswaa tai öljyä, mikä onkin
ainoa särwin maidon puuttuesja kokonaan. Kolmena ke-
sänä, jolloin olin siellä matkoilla, tapasin kerjäläisiä joka
kylässä, waikka niihin aikoihin ei kuitenkaan ollut kato-
wuosia. Tosin wenäläiset isänmaanystäwät Moskowassa
ja Pietarisja haaweilewat, että kunnan maanomistusoi-
keusjärjestelmä Wenäjällä estää köyhälistön syntymistä ja
kerjuuta, mutta aiwan päinwastaista todistaa se, mitä
minä olen nähnyt wenäläisissä kylissä. Wenäjän kylissä
wallitsewaan kerjuuteen on osaltaan syynä kapakka, jonne
wenäläisen talonpojan säästöt ja muut menewät. Kapa-
kalla on tärkeä osansa kyläkunnan niin kuin Wenäjän wal-
tionkin tuloissa. Waikka emme tahdo niin pitkälle mennä
kuin muuan Tarton yliopiston wiisautstieteen profesjori,
joka tahtoi minulle wakuuttaa, että Wenäjä on sivistyk-
sestään kiitollisuuden welassa palowiinalle (tietysti rahalli-
sesja suhteessa), niin mainittakoon kuitenkin, että kyläkun-
nalla on näennäistä hyötyä kapakasta siten, että se arenti-
werona saa takaisin osan siitä, mitä kapakkaan menee.
Muun osan ottaa kruunu ja kapakan wuokramies, jonka

on joka vuosi uusittava kontraktinsa kyläkunnan kanssa. Tämän olen nähnyt tapahtuvan siten, että kapalanisäntä jakaa muutamia sankollisia paloviinaa kunnankokouksen jäsenille, ja silloin hän on pian voittanut talonpoikain meluawan suostumuksen, ja viinapatruunasta tulee armollinen ja laupias herra, jonka kunniaaksi kumarretaan lyöden otta lattiaan. Stämerenmaatunnissa kapakkaliike on jakjalaisten paroonien etuoikeuksia, mutta venäläisissä kylissä se on kyläkunta, joka on vastuunalainen viinan tuottamasta turmiosta.

Veroitukseen nähden Venäjän kansa on eri kannalla kuin meillä. Tosin venäläinenkin talonpoika maksaa weroa maasta, jota wiljelee, mutta lastuperuste on kuitenkin persoonallinen. Talonpoika ei maksa weroa oikeastaan maa-alan suuruuden mukaan joka hänellä on kunnalta käytettävänä, vaan päinvastoin saa käyttää maata siinä suhteessa kuin hänen on maksettava weroa, ja tämä riippuu miessielujen luvusta perheessä. Siis sekä weronmaksuvelvollisuus ja maanomistusoikeus lepää samalla perusteella, ja jälkimäinen riippuu edellisestä. Kun kyläkunnan jäsenten on yhteisesti ja toistensa edestä vastattava wero määrästä, jonka kruunu säätää, niin on kyläkunnalla oikeus jakaa maa jokaisen perheensä werovelvollisuuden mukaan. Kruunu waatii wain kunnalta tai tässä wolostilta, joka on hallinnollinen yhteys useammista kunnista, ja wolosti toimittaa weronkannon, johon kruunu ei siis sekaannu ollenkaan. Wolostinhallituksen jäsenet walitsee astanomaiset kunnat ja on näissä jokaisessa kirjuri, joka hoitaa werokirjat. Kun talonpojat eivät osaa lukea, niin käytetään kuitteina puutikkuja, joita aina on kassittain. Weroäärä, aina ruplissa, merkitään wiivalla, joka samalla

kertaa vuollaan kummankin tikun toiseen päähän. Se määrä, mitä suoritetaan kullakin kerralla, leikataan tikkujen toiseen päähän. Siten kumpiinkin tikkuun tulee leikatuksi samalla tavoin. Tikusta toinen jää wolostinhallitukselle, toisen saa weronmaksaja *). Werowelwollisten talonpoikain kyty ja halu maksaa weroja ei sen pahempi ole aina kyllin suuri. Kummankin puutteellisuuden poistamiseksi on wolostinhallituksella kaksi menettelytapaa. Toinen on se, että kytytön pannaan pimeään huoneeseen, jollainen on aina jokaisessa wolostinhallituksen rakennuksessa, ja pidetään sitten pimeässä wankeudessa muutamia päiviä wedellä ja leiwällä. Toinen menettelytapa on yhtä yksinkertainen kuin wanha: talonpoikaa, jota ei maksa werojaan — ruoskitaan. Tätä tapaa en tosin ole nähnyt käytettävän, waan tiedän, että tällainen toimitus tavallisesti suoritetaan tarpeen waatienessa weronkanto-aikana wähä ennen joulua. Minulle on myös näytetty raippawitjoja, joita tähän tarkoitukseen on käytetty. Muistakin laiminlyömistä ja synneistä on wolostinhallituksella oikeus tuomita syhyllisen saamaan aina 20 paria raippoja. Tämä rangaistus on toimitettava wolostinhallituksen huoneustossa. En woi taata, että se on weretön näytelmä. Minulle wakuutettiin wain, että lyöntein luvusta ei olla niin kowin tarkkoja, sillä sillä aikaa kun toinen henkilö lukee lyön-tejä harwalleen, toinen henkilö lyö niin nopsalla kädellä kuin mahdollista. Niin siis wielä tänäkin päiwänä Wenäjällä talonpojat ruoskiwat toisiaan, sillä tätä rangaistustapaa ei ole wieläkään poistettu. Ennen wenäläistä talonpoikaa ruoski pajariherransa, nyt on talonpojan oma

*) Wenäjällä tulee weroja 15 ä 60 kopeekkaa hehtaarille witsjettyä maata.

walitsema wirasto ottanut tämän tehtävän, jota ilman Wenäjän weronkantolaitos ei näy woivan täyttää tehtäväänsä. Ruostimisen oikeus perustuu tietyksi werokunnan eli wolostin welvollisuuteen joka tapauksessa suorittaa ruunulle koko weromäärä, ja muutamassa paikassa kuuluu maksua piiskattawan ulos köyhiltä ensinnä, jotta warakkaammat pääsivät vähemmällä. Tämä myöskin osaltaan osoittaa minkä ahdistuksen alaisena wenäläinen talonpoika elää, waikka onkin wapautettu mantuineen. Ruumiinrangaistus ei ole Wenäjällä poistettu sotamieheltäkään. Edellinen elää kruunun leiwällä, jälkimäisen pitää leipoa tämä leipä — siinä kuitenkin on eroitus.

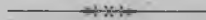
Esittämästäni on käynyt kyllin selwille, että wenäläinen talonpoika ei ole juuri onnellisessa asemassa patolliisena jäsenenä kunnassa, joka pakko waikuttaa sen että kaikilla on yhtä waikkea toimeentulo. Suuremmoinen siirtolaisuus Siperiaan viime vuosikymmenen aikana lienee paikottain waikuttanut huojennusta. Mutta waikka niin olisikin laita siellä ja täällä, niin näyttää koko kyläkuntalaitoksen järjestelmä, sellaisenaan kuin se tätä nykyä on, panewan woittamattomia esteitä maan edullisemmin käyttämiseksi tai toisin sanoen järkipäisän maanwiljelyksen syntyemiselle, joka myöskin waatii suurempaa pääomaa kuin mitä useimmatkaan talonpojat woisivat saada kokoon. Tosin on aikamme tunnusfana taloudellisen toiminnan alalla pienempäin woimain yhdistäminen, mutta alun tähän pitää lähteä taloudellisesti wapaasta yksilöstä. Esimerkin tällaisesta alkuunpanosta, olen maininnut edellä. Tämä perustui yksityisomaisuuden hankkimiseen, joka Wenäjän talonpojilla on harvinaisena poikkeuksena. Silloin syntyy tietyksi kysymys, mihin suuntaan kehitys Wenäjällä

on menävä, onko pyrkimys siihen, että osalla on yksityistä omaisuutta sullemalla toiset tästä oikeudesta, vai joko että säilytetään kyläkuntajärjestelmä, jonka mukaan kaikilla on omistusoikeus maahan, pidettävä historiallisena perustana, jolle Venäjällä on rakennettava rahvaan maanviljelys, päästäkseen kohoamaan. Voidaksemme vastata tähän kysymykseen täytyy meidän ennen kaikkea asettua historialliselle katsantokannalle ja tarkastaa millä historiallisilla edellytyksillä kyläkunnan synty leppää. Saatuamme nämät selville, voimme jotenkin varmasti nähdä tämän laitoksen tulevaisuuden. Näitä kohtia voin ainoastaan pikaisesti kosketella enkä käsitellä.

Venäläisen mir-laitoksen syynyn selittämiseksi on kaksi selitystapaa, vanhempi ja nuorempi. Vanhemman mukaan [jonka esittäjä on v. Haxthausen] katsotaan „mir“ olevan jäännös ylimuistoisilta ajoilta, siis pakanuuden ajoilta saakka ja vuosikatojen kuluessa kasvaneen aito venäläiseksi yhteiskuntamuodoksi. Tätä vastustaa nuorempi selitystapa; jonka mukaan mir-laitos, sellaisenaan kuin se nyt on, on tulos erityisistä Venäjän historiallisista oloista viimeisen kolmen vuosikadan ajalla. [Tässä nojaudun etevään kansallistaloudentutkijaan v. Reussler'iin]. Mutta hänen perusteluistaan en tässä voi mainita muuta kuin muutamia pääkohtia. Tutkittuaan venäläisiä maaja lakikirjoja 12:lta vuosikadalta alkaen 16:lle vuosikadalle saakka on v. Reussler tullut siihen johtopäätökseen, että talonpojilla näinä vuosikatoina oli yksityistä maata, vaikka jo silloin olikin olemassa mir hallinnollisena yhteytenä, mutta hyvin rajoitetulla toimivallalla. Mir oli oikeutettu muutamiiin maajakotoimiin, niin kuin jakamaan ylijäänyttä maata y. m., mutta ei sen perustuksella, että se olisi omis-

tanut maata. Kyläkunnan oikeus maanomistukseen, sanoo v. Reussler, on syntynyt maaorjuuden pakosta ja persoonallisen veroitusjärjestelmän painosta, joka Romanoffin suvun noustua valtaistuimelle wähitellen pantiin toimeen wanhan maaweron sijaan, se kun oli huomattu liian epä-mukawaksi ja epäkäytännölliseksi. Jo maaorjuus itsessään kohotti kunnan valtaa sen jäsenten yli, jotka eivät enään woineet wetäytyä pois siitä. Tämän ohessa panivat wähitellen toimeen werojen kannosta kruunulle osaksi was-tuunalaiset pajarit keskinäisen weronwastuunalaisuuden koko kylän tai kunnan jäsenten puolesta, joka waikutti sen, että waraskaampi usein sai maksaa köyhemmän edestä, waikka werot oikeastaan olisi pitänyt maksaa talottain tai Pietari suuren jälkeen joka sielulta. Tästä seurasi, että katsottiin oikeudenmukaiseksi, että maa jaettiin saman perusteen mukaan, joka, kuten jo ennen olen esittänyt, on nykyään käytännössä. Tämä myös osottaa, että maa pidettiin wähaarwoisena tai ehkä oikeammin, että maa-orjan ei maksanut waiwaa koota rikkautta, joka kuitenkin woitiin ottaa häneltä. Tämä tasailu tuli wihdoin täydelliseksi, kun Moskowan ja sittemmin Pietarin warkawallasta näytti mukawalta erittäinkin werojen kantamiseen nähden olla tekemisissä wähempilukuisien määrätystä summasta wastuunalaiisten kyläkuntain kuin lukemattoman maaorja-joukon kanssa. Runta tai nykyään wolosti sai pitää huolen yksityisistä seikoista, niin kuin jo ennen olen esittänyt. Se, että wenäläisiltä talonpojilta on ryöstetty maanomistusoikeus ja tämä oikeus sen sijaan siirretty kyläkunnille, on siis yksi suurimmista tuloksista, eli epäsiäkö despotismista ja warkawallasta Wenäjällä. Sen tuomio tulewaisuuteen nähden näyttää täten wähwistetun. Mutta

meidän tulee olla oikeudenmukaisia; laitosta tai historiallista kehitysmuotoa, joka huomataan eläneen yli aikansa ei saa sen vuoksi tuomita ainoastaan nykyaajan, vaan sen historiallisen ajan mittakaavan mukaan, joka sen on luonut. Kyläkunta oli kestäneen yhteyden lujan siteen kautta maaorjuuden raskaina aikoina mahti, joka pystyi kantamaan kovintakin painoa ja siten pelastamaan yksilön hengellis-siveellisen voiman kerrassaan sortumasta taistelussa olemassa olonsa puolesta. Sillä liittämällä alhaista kansaa orjuudessaan yhteen joukkoon, niinkuin karjalautaan, jossa yksilö ei merkinnyt juuri mitään, antoi kuitenkin edesvastaus toinen toisensa edessä aavistusta ihmisen jaloimmasta työstä, vaikkakin kurjissa ulkonaisissa oloissa. Tämäkin laitos on siis täyttänyt suuren, mutta synkän tehtävän Venäjän historiaassa. Mutta kun maaorjuus lakkautettiin, on yhteismaan historian perustus kaatunut ja vaikka yhteismaanomistusoikeus todellisuudessa vielä on olemassa Venäjän talonpoikaississa kyläkunnissa, niin virkavallan mukavuus ei aikain kuluessa voine pysyä sen horjuvana tukena.

Otawan asetuskokoelman

ensi numerona on

Suomen perustuslait.

Tämä kirja sisältää Hallitusmuodon w:ta 1772, Uhdys- ja wakuustirjan w:ta 1789 sekä Waltiopäiwäjärjestyllen w:ta 1869. Tekstin selwittämiseksi on lafit. kand. J. R. Paasikivi warustanut kirjan **muistutuksilla**, joissa mainitaan, onko asianomainen pykälä muutettu tai kumottu.

Kirjan hinta on 35 penniä yksitellen ostettaessa, mutta myhdään sitä suoraan meiltä käteisellä rahalla tilattaessa 50 kplettä 30 penniin ja 100 kplettä 25 penniin lähimmälle rautatieasemalle lähetettynä.

Seuraawina numeroina tulee olemaan wiime wuosina ilmestyneet yleisempää huomiota waatiwat asetukset ja jatkamme sittemmin sarjaa julkaisemalla **huoleaan hintaan** kaikki laajemmalle yleisölle tarpeelliset lait. Tämä sarja tulee siis olemaan **wälttämätön jokaiselle** yhteisiä asioita harrastawalle **kansalaiselle**.

Toistaiseksi owat seuraawat numerot määrättyt:

- N:o 2. Asetus maanosittamisesta.
- N:o 3. Asetus maalaiskuntain kunnallishallinnosta.
- N:o 4. Solhouslaki.

Sarjaa jattetaan. — Kulin numero myhdään erikseen.

Kaikki kirjat sidotut. — Hinta huolea.

Kustannusosakeyhtiö Otawa.

Helsinki, Wuorikatu 4.

NälkävuoDET Venäjällä

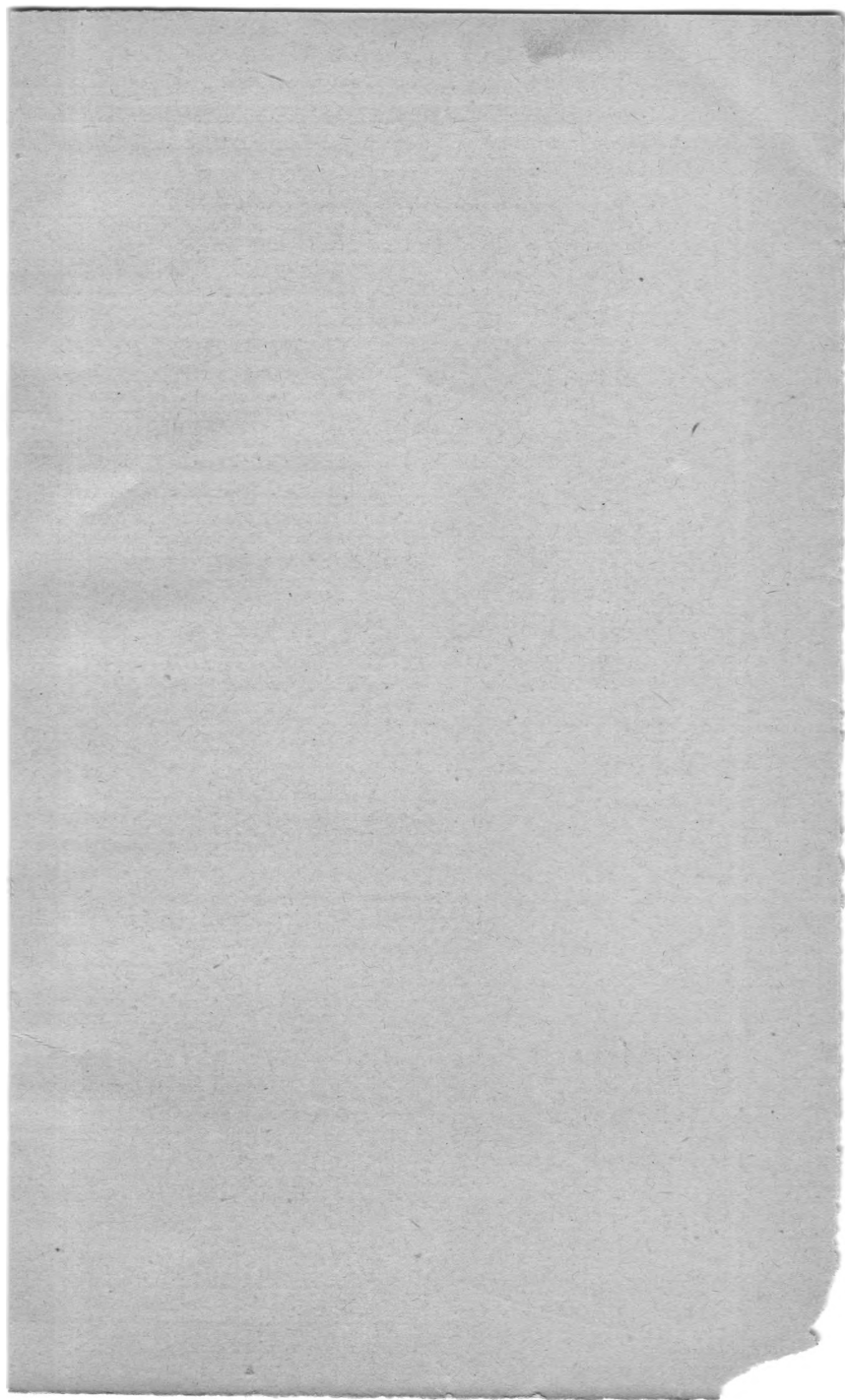
1890-luvulla

Esittänyt

E. G. Palmén

Helsingissä
Kustannusosakeyhtiö Otava

I.

Suomen kansalle kato ja nälkä ovat vanhoja tuttuja. Helpposti yksityinen, toisinaanpa kokonainen sukupolvi sortuu sellaista luonnon ylitvoimaa vastaan, jonka kansa wiljelijällä näillä Pohjan perillä on taistelu kestettävänä, — siitä meillä on ollut esimerkkejä omien silmiemmekin edessä, saati historiasja. Mutta pitkä kokemus on myös opettanut, että jos järjellä työhön käydään, jos voimiamme uudestaan ja yhä uudestaan ponnistamme epäkohtien poistamiseksi, niin voitetaan aikaa myöten paljon. Sotainen vuosikymmen silloin jättää seuraavien aikojen perinnöksi laajemmat, paremmin hoidetut wiljelykset kuin se edeltäjältänsä vastaanotti, ja wiljawat wainiot, rehottawat pellot ovat wihdoin tulevien polwien käytettävänä, misjä esi-isämme eivät tawanneet kuin jylhiä salomaita ja kolkkoja korpia.

Mutta kato woipi myös kohdata kansoja, joille salimus on werrattoman paljon parempia asumusaloja suonut kuin Suomen kansalle.

Kautaijesta Indiaasta, jota on maailman paraiten siunatuita wiljelysjeutuja, kuuluu tuon tuostakin nälkäwuosista, jotka wiewät kymmentuhansilta, satauhansilta hengen. Sa meitä lähempänä löytyy toinen samallinen esimerkki: Wenäjä, josta Suomi ja juuri osa muutakin Eu-

ropaa on tottunut jauhoja ostamaan ja jonka luonnollinen viljavuus on niin monta kertaa suurempi kuin Suomen, on useat vuodet peräkkäin kärsinyt huonoista sadoista. Vuonna 1891 sille tuli kato niin kova ja yleinen, ettei Euroopan historia uudella ajalla mainitse toista sen vertaista; seuraavista vuosista miltei jokainen on josjakin osassa Venäjää ollut katovuosi, ja nyt talvella 1898—99 on taas yleinen nälkä kaikkein seuralaisineen siellä raiwoamassa, vieläpä niin kova muodossa, että leipää mailla on vähintään kolmattakymmentä miljoonaa.

Ilman erilaiset ovat olot Suomessa ja Venäjällä: täällä enimmäkseen karumaata, josta ainoastaan huolellisen hoidon ja lannoittamisen avulla voi laihoja saada, — siellä metrien paksuiset multakerrokset, jotka ilman työtä ovat valmiina pekkomaana. Täällä kova ilmanala, jossa auringon lämpö ei aina riitä viljaa kypsyttämään ennen syyskhallojen tuloa, — siellä paahtava kuumuus, joka usein jo keskellä kesää uhkaa laihoja perikadolla. Mutta paljon on sittenkin yhteistä, — ennen kaikkea opetus, että kato lopulta riippuu siitä taidosta ja uutteruudesta, jolla maata on viljelty ja viljellään. Senpätähden Venäjällä saatu kokemus saattaa meille suomalaisille olla opettava, jollei suoranaisesti, niin ainakin välillisesti.

* * *

Sato on monenlaisista seikoista riippuva, erittäinkin ilmasta, mutta jos laihot pitkällisen poudan tahi ylenmääräisen sateen kautta joutuvatkin mialle, niin siitä ei vielä nälkävuotta tule. Sillä edistyneempi viljelystapa woipi lieventää luonnon koetuksia, eikä jätä vuodentuloa yhden viljalajin varalle, ja jos sattuu kova kato kan-

salle, joka on korkeammalle kehitystasolle päässyt, niin pahimman hädän torjumiseksi löytyy monenlaisia keinoja, ennen kaikkea hyvien aikojen synnyttämistä säästöissä.

Läntisen Europan ajama tässä kohden antaa valaistuneet esimerkit.

Itse käsitys hyvästä ja huonosta vuodesta on siellä uuden ajan kuluessa suuresti muuttunut. Viidennentoista vuosikadan alussa oli Englannissa hyvä sato saatu, kun korjattiin hehtaarista noin 11 hehtolittraa viljaa, mutta nykyään tämä määrä samassa maassa olisi kuulumaton katovuosi; 21 hehtolittraa oli meidän vuosikadon alussa, 26 on nykyäänä englantilaisista hyvä sato. Samallaista jos kohta hitaampaa kehitystä nähdään Ranskassa ja Saksassa; kahdenkertaiseksi maan tuottavuus siellä on uuden ajan alusta ehtinyt kasvaa, eikä erotus hyvän ja huonon vuoden välillä enää tee enemmän kuin lähes 30 prosenttia.

Mutta sen lisäksi näillä mailla on varoja ostaa viljaa. Omasa maassa kasvaneella viljalla Englannin kansa ei tulisi toimeen kuin $3\frac{1}{2}$ kuukautta, Saksan ja Ranskan kansat noin 10— $10\frac{1}{2}$ kuukautta vuodessa; mikä puuttuu, se ostetaan säännöllisesti muualta. Tehdasteollisuus ja muut elinkeinot täyttävät mitä maanviljelykseltä jääpi waille.

Sa sitten Länsi-Europan kansoilla vielä on säästöjä tehty kovan ajan waralle. Ranskalaiset tässä kohden seisovat ensisijassa: yksistään säästöpankeissa on heillä talteen pantuna noin kolmetuhatta miljoonaa, ja nämä warat — se huomattakoon, — ovat enimmältään vähävaraisien talletuksia; miljoonien omistajat ovat miltei kokonaan laskun ulkopuolella. Keskimäärin tuleeekin yksi säästö-

pankkikirja joka viidennelle ranskalaiselle. Muualla löytyy samallaisia säästövaroja; keskimäärin tekivät säästöpankkiwarat nykyään noin 80 Suomen markkaa kutakin englantilaista, 100 markkaa kutakin saksalaista ja 125 markkaa kutakin pohjois-amerikkalaista kohti.

Mitään varfinaista vertausta tämmöisten maitten ja Suomen välillä ei tietysti sivi tehdä, mutta ilahuttavaa on kumminkin huomata, että meidänkin maassa on aikojen kuluessa voitu uutteralla työllä saada maanviljelyksen edellytyksiä suuresti muuttumaan. Suomen kenties etewin taloudentutkija viime vuosifadalla, professori P. A. Gadd on eräässä w. 1785 julkaistussa kirjassa laskeutunut, että Suomessa silloin kaksikato vuotta, kolme niukkaa, neljä keskintertaista ja korkeintaan yksi hywä wiljattu vuosi keskimäärin kuului vuosikymmeneen. Historialliset asiakirjat osottawat, että tämä lasku, niin masentawa kuin olikin, tyllä oli todellisuuden mukainen, ja mitä kauemaksi me siirrymme taaksepäin menneisiin aikoihin, sitä epäedullisemmilta olot tuntuwat. Noina kuuluisina vuosina 1695—97 taissi kuudesosa silloista Suomen kansaa kuolla nälkään ja sen tuottamiin tauteihin.

Miten nykyaikaa muuten arwosteleekin, mutta keskimääräiseen wuodentuloon nähden se epäilemättä on monin ferroin lohduttawampi kuin nuo muinaiset ajat. Woi-pipa keski-ikäinen suomalainen jo omien muistojensa avulla tulla siitä selwille, että olot vuosifadan keskipaikoilta owat ehtineet suuressa määrin edistyä. Eiwätpä silloin olleet aiwan harwasja ne seudut, joissa wäestöstä joku osa tuon tuostakin sai pettuleipää syödä, mutta nyt on siinä kohden, Jumalan kiitos, aiwan toisin. Mitään sellaista katoa kuin w. 1867 sattunutta meidän ei enää tarwitse pelätä,

fillä jos samanlaiset luonnonilmiöt ovatkin mahdolliset, ollaan paljon paremmin varustetut niitä vastaan taistelemaan. Itse viljelijät ovat sen jälkeen suuresti edistyneet; emme enää riipu pelkäästä viljanviljelijästä emmekä liioin yhden tai kahden viljalajin menestymisestä kuin silloin. Sitä paitsi yksityksillä on paljon karttuneita säästöjä ja waltiolla on laajassa rautatiewerkoissa mahdawa keino pahimpien waurioiden torjumiseksi. Äärettömän monessa suhteessa sopii kyllä olojamme parantaa; tähdellä tarmolla meidän täytyy työstennellä eteenpäin päästäksemme, mutta ainakin nykyisellä polwella on se turwallinen tunne, että fillä esi-isien työssä ja laitoksissa on arwaamattoman arwokas perustus wastaisille riennoille tarjona; samoin woipi kieltämättömäksi tostaiaaksi katsoa, että taloudellinen kehityksemme jokaisen vuosikymmenen kuluessa warmasti jos kohta hitaasti on käynyt eteenpäin.

Wenäjällä toisin. Siellä löytyy äärettömiä alueita mustaa maata, niin kutsuttua tshornojom'ia, jonka edullisuutta wiljanwiljelemiseen ei woi kyllin kiittää; työntekijöitä asuu tuolla samalla alueella kolme-, neljäkymmentä miljoonaa, joten työwoimasta ei woi olla puutetta, — ja kuitenkin eletään siellä kurjuudessa, jommoista ei tawattane monessa paikoin Europaa, kuolepa paraitaa tuhansittain nälkään! Hywinäkin vuosina ollaan tottuneet satoon, jota Englannissa pidettäisiin katona ilman wertaistansa, ja pahinta on että wenäläisen maanwiljelijän edellytykset, kuten maan omat taloudentutkijat ja kirjoittajat monella monituisella tawalla ovat ilmoittaneet ja todistaneet, huononemistaan huononewat.

Siitä riittänee mainita muutamia harwoja todistuksia. Seudut, joissa wielä tämän vuosikadan alkupuolis-

kolla kehuttiin säännöllisesti saatavan kylvöstä 20—30-fertainen määrä, ovat sitten tulleet aiwan toisenlaiseen asemaan: tämän vuosifadan keskipaikoilla kuudeskin satojyvä sai käydä hyvästä sadosta, mutta nykyänsä ollaan tyytyväiset, jos 4—5-fertainen sato saadaan. Mustanmaan alue, niin luonnon siunaama kuin se onkin metrin tahi metrien paksuisine multakerroksineen, ei enää viljelyksessä ole edellä Pohjois-Wenäjän karuja seutuja, eikä laisinkaan wedä wertoja Itämeren maakunnille, jossa maaperä yleensä lähentelee sitä mitä Suomen edullisimmissa wiljaseuduissa nähdään. Monessa seudussa, missä entisinä aikoina yleisesti ja hywällä menestyksellä wiljeltiin wehnää, on siitä luowuttu, koskei mainittu wiljelys enää korwannut siemeniä ja työtä. Eräässä piirikunnassa, Samaran kuwousissa, on tehty tarkat tutkimukset puolen vuosifadan wuodentuloista, ja silloin on havaittu, että 1840-luvulla kuului kolme; 1860- ja 1870-luvuilla neljä ja 1880-luvulla wiisi huonoa satoa vuosikymmeneen. Samanlaisiin päätöksiin on muuallakin tultu.

Mitä tämä merkitsee, on helposti käsitetty.

Wenäjän väestö kasvaa wuotuisesti yhdellä prosentilla; wähintäänkin samalla määrällä pitäisi siis wiljan-tuotannonkin wuotuisesti karttua, jos Wenäjä tahtoo pitää asukkaittensa rawitsemisesta huolta ja samassa pyhyä Europan wilja-aittana, — mutta nyt wiittaawat enteet aiwan päinwastaiseen suuntaan: väestö kasvaa, mutta rawinto wähenee! Eikä tässä wain ole kysymys warjinaisesti maata wiljelewän luokan toimentuloista; waarassa ovat melkein kaikki muutkin elinkeinot. Sillä wientitawaroita Wenäjällä tuskin on muuta kuin maanwiljelyksen tuottamia; tuonti on samassa määrässä kuihtuwa kuin

maan wientitawarat wähenewät, ja samallaiseen lamatilaan kuin koko ulkomaalainen kauppa joutuu katojen sattuesfa Wenäjän teollisuuskin, mikäli se jalostaa maanwiljelyksen tuotteita. Huono vuosi on siis Wenäjällä miltei koko taloudellisen elämän turmio, — kapakoitsijat ja koronkiskurit waan owat silloin hywässä asemassa.

Jos sitä wastoin saisi sadon säännöllistä keskimäärää edes yhdellä jywällä kohotetuksi, niin tämä edistys alhaisimpain hintain ja kurskien mukaan jo riittäisi enentämään Wenäjän wuotuista kansalliswoittoa tuhannella miljoonalla markalla, joten helposti woisi lyhyessä ajassa saada Wenäjän waltiowelat maksetuiksi ja ruplan arvon entiselleen! Mutta kaukana ollaan nykyään sellaisesta edistyksestä, — kauempanakin kuin Nikolai I:n aikana, sillä Wenäjän maanwiljelys on samassa määrässä käynyt taaksepäin, kuin muitten kansojen on käynyt eteenpäin.

Tämän nurinpuolisen kehityksen todenperäisyyttä todistawat paraiten nuo yhä taajemmat kadot, joista warfinkin 1890-luku on Wenäjän historiassa ylen surkean maineen saawuttanut.

Oli kyllä kauankin nähty uhkaawan onnettomuuden enteitä: milloin minkin alueen asukkaat kärsiwät puutetta; vuosina 1872 ja 1879 asema jo oli Wenäjän paraisfa wiljaseuduisfa huolestuttawa, eikä yhsityisten antama apu riittänyt puutetta poistamaan. Tarffanäköijet arwostelijat huomauttivat siitä waarasta, joka oli lähestymässä, jos yhä mentäisiin eteenpäin samaan suuntaan kuin siihen asti, — mutta mitäpä waroituksesta, kun tuskin $\frac{4}{5}$ maatawiljelewästä wäestöstä osasi lukea, siitä puhumatta, että neuwojen noudattaminen ei olisi muutenkaan ollut helppo. Eräässä 1880-luvun alussa painetuissa tieteellisessä teok-

jesja kansantaloudentutkija Matthæi lausui, että jos Keski-Benäjällä yhä jonkun vuosikymmenen ajan jatkettaisiin jamaa ryöstöwiljelystä kuin siihen asti, niin ainainen taloudellinen häviö ei enää olisi wältettävissä. Samalla vuosikymmenellä saatiinkin useassa kuvernementissä entistä kowempia katoja kokea; muut vuodet olivat huononpuoleisia.

Mutta sitten tuli vuosi 1891, jonka tuskastuttavista oloista lufemattomat kirjoittajat, Isfajeff, Fermoloff, Günther, Mikailoff, Fiedler, Abramoff, Steweni, Moltshanoff, Scharapoff y. m. owat mikä milläkin tawalla antaneet seikkaperäisiä tietoja. Silloin kato oli niin yleinen että 17 kuvernementtiä, toisin sanoen 30—40 miljoonaan nousewa wäestö, yhtäikaa sai mitä kowimman hädän kauhuja tuntea: pitkiin aikoihin sillä ei ollut leipää laisinkaan eikä muita kelvollisia ruoka-aineita, ja vielä vähemmin säästöjä, joita olisi sopinut ottaa awuksi. Vuonnottomaan ravintoon täytyi siis turwautua, ja kaikkialta kuului hirmusanomia, kuinka lawantauti, kerpukki y. m. häwittävät taudit korjasivat saaliinsa armottomasti. Suurelle osalle tätä aluetta tuli sekä onnettomuus lisäksi, että heinänsato niin ikään petti, joten hewojet ja karja osittain täytyi tappaa; osittain ne sortuivat nälkään. Hintaa ei voitukaan saada minkäänlaisista, kun myyjiä oli kymmentuhansittain, ostajia ei ensinkään; niinpä elukain luku paikottain wäheni wiidenneksitoista osaksi entistä määräänsä, josta syntyi kowin tuntuwa kansallistappio. Noin 40 miljoonan ruplan määrä waltion waroja lienee mainittuna wuotena jäänyt suorittamatta, — siis summa, joka wastaa Suomen waltion kahdelle wuodelle tulewia tuloja.

Eikä onnettomuuden malja ollut sillä tyhjennetty. Rowin huonoksi tuli seuraavan vuoden sato, ja kärkimysten kuffuraksi tuli idästä kolera, joka parin vuoden kuluessa teki tuhottaitaan, erittäinkin köyhimpien riiveissä. Sitten seurasi vähän parempiakin vuosia, ei kumminkaan hyviä; vähä väliin tuli kuin tulikin katoja, jotka pieniksi katjottiin, jolleivät käsittäneet muuta kuin pari kuvernementtiä, siis Suomen väkiluvun määrän kaksin, kolmin kerroin! Ja w. 1898 tuli jälleen kato mitä ankarinta laatua, ehkei täydelleen niin laajalla alueella tuntuwa kuin 1891 vuoden, mutta tuntuwa senkin tähden että se kohjasi ennestään köyhtynyttä, heikontunutta polwea. Surkeimmat walitukset kuin koskaan ennen kuuluwat nyt yli waltakunnan; kuulkaamme miten eräs oloja läheltä katjellut wenäläinen Peterburgissa Wjedomostissa kuwasi asemaa:

„Syksy on laskenut Wenäjän äärettömän tasangon yli. Yöllä — läpitukenematon pimeys. Päiwällä — sumuinen, harmaa, surunpainaama hämärä. Koitto ei näy woivan herätä raskaasta, sairaaloisesta unestaan. Rasfaat äärettömät pilwet kiitawät päiwin ja öin synkän maiseman yli, wiikkoja, kuukausia. Niillä ei ole loppua. Iskäänkuin sawu palaneista kylistä lewiawät ne Wenäjän äärettömän tasangon yli. Ja tulossa on kauhea talwi.

Sokainen, kenellä woimaa on, kiiruhtaa pakenemaan tästä kammottawasta luonnosta. Muuttolinnut hakewat lämpöä ja waloa. Ihmiset pakenewat kaupunkiin. Siellä on liikettä, siellä on elämää noissa uudenaikaisissa Babylonin jälitelmissä; siellä on luonnonlahjoja, tietoja, kauneutta, rahaa.

Mutta raskaassa pimeydessä äärettömällä tasangolla, aroilla ja metsisjä, harwasja olewien kylien kurjissa ma-

joissa, jotka ovat kokoontuneet parviin kuin säikähtyneet lampaat — siellä nukutaan horrokissa, heräämättä, sairaloisuuden unta. Siellä ei ole elämää, ei valoa, ei iloa. Nivot ja sydän jähmettyvät, kuihtuvat. Koko sukupolvet kuiwettuvat hengen ja ruumiin puolesta. Häätä, taitamattomuus, pimeys ja kylmyys tutehduttavat kaiken näissä köyhissä, unohdukseen jääneissä kylissä. Ei ainoatakaan lohdutuksen eikä toivon sanaa kuulu. Harvoin, harvoin kuuluu nyhyään Venäjän maaseudulla laulua ja iloisia huudahduksia, mutta enimmäkseen huokauksia ja wailutuksia. Siellä puuttuu luottamusta itseensä; siellä puuttuu ylevää ja puhdasta jumalanpelkoa, joka antaa lohdutusta wairwasia. Kaiken tämän korvaa alkuperäinen taika-usko. Ihminen ei täällä ole luonnon herra, waan onneton, turwaton, kaikkien hylkäämä lapsi. Hän elää, kituu ja kärsii ja kuolee lopuksi rauhallisesti ja äänettömästi. Hänellä ei ole ketään, jonka puoleen kääntyisi, johon luottaisi. Kuka se oliskaan! Suurisja herrastaloisja eletään meluten ja iloisesti. Keskimertaisissa ajatellaan warfin wähän köyhien majojen ajuttaita. Pienisjä on tyllin ajattelemista siitä, miten itse voidaan tulla toimeen. — — — — —

Syhyllä maasentua rasittaa ikäänkuin painajainen — werojen ajattelemisen. Niiltä ei saada mitään rauhaa. Poliisi kulkee ympäri ja kiroo itseänsä, talonpoikia ja koko maailmaa. Weroja sen kuitenkin onnistuu ainoastaan osittain saada kokoon. Otettakoon waan takawarikkoon höffeliön kurjat talousskalut, ajettakoon nälällä pidetty tarja markkinoille, jossa kylän korontiskurit ostawat sen polkuhinnasta — kaikki on yhtä turhaa.

Kansa on käynyt kurjaksi. Oi, miten se on kuihtu-

nut, heikontunut, huokailivat talonpojat. Ja kiduttajat kulkivat ympäri, suuttuvat, haukkuvat, mutta ilman tulosta. Sihän kuitenkin voi antaa koko kyläkunnalle raiippoja. Mutta jotakuta on rangaittava — ja niin otetaan kylänwanhin kiinni ja tyrmään: „siitä saat, kun et peri veroja.“

Mutta talonpojat ajelehtavat kylissä, nälistyneinä, tylstäyneinä, puoli-nukufissa. He eivät tee työtä eivätkä lepää. Sonkinlaisten epäselvien ajatusten idut vuoroin pistävät esiin vuoroin kuihtuvat heidän kehittymättömissä, siivistymättömissä, wäsyneissä aiworausissaan.

Alakuloisuus, pelonalaisuus ovat kasvamaan päin. Työt jäävät tekemättä, talous joutuu hunningolle. Ei mennä edes päivätöihin, waikkapa siihen olisiikin tilaisuutta lähiseudun tiloilla. Mitäpä warten sinne mentäsiinkään — kastumaan ja palelemaan kurjan kopeekan takia.

Mutta kaikki ei kuitenkaan nuku eikä ole horrostilassa Wenäjän kylissä. Muutamista affunoista loistaa sangen kirkas valo, joka tunkee läpi pimeään, ne ovat — kapakoiden affunoita.

Miksi ei nälkä olisi täällä walloillaan? Miksi se ei palaisi tänne, alati, wälttämättömästi? Täällä on sen kehto. Täällä on sen walta.“

II.

Waikkealta tuntuisi luottaa näihin päätöksiin, kuinka päteviä todisteita annettaneenkin, jollei olisi tarjona selityks, mitenkä näin on woinut käydä. Yhteiskunnalliset

seikat ja ihmisten toimet ovat vaikuttaneet paljon luontoon, tullaikseen aikoinaan sen vastavaikutuksen alaiseksi.

Krimin sodan perästä, joka niin monessa kohden tekee kääntein Venäjän uudenaikaisessa kehityksessä, seuraasi suuri vapautus: maanorjuuden ikiwanha ies murrettiin. Tämä syväille vaikuttava muutos on tässä lähtökohdaksi otettava.

1860-luvun alusta asti noin kymmenen miljoonaa talonpoikaa yhtäkkiä sai ruweta itsenäisesti talouttaan hoitamaan, omistamatta niitä tietoja tahti sitä pääomaa, joka siihen ja liiatenkin maanviljelyksen parantamiseen olisi ollut tarpeellinen. Eipähän heille annettu maatakaan kylliksi. Puolet saivat „palstatilan neljänneksen“ tyytyä. Niin oli sääntönä Venäjän wiljawimmasa kuvernemementissa, jossa maa oli kallista.

Kyhyään olot owat erilaiset eri maakunnissa, mutta eiwät ole alkuperäisestä parantuneet: päinwastoin. Talonpojista 30—60 prosenttia mainitaan olewan siinä tilassa, ettei heillä ole kuin desjättiini tahti kaksi kutakin „rewisio-nisielua“ kohti. Desjättiini wastaa jotenkin tarkasti yhtä hehtaaria eli kahta tynnyrinalaa, eikä tosiaankaan woi näin ahtaissa oloissa toimivalta luokalta odottaa sanottawia toimia maatalouden parantamiseksi, — eipä liioin kun wuosisatoja kestäneen orjuuden perintönä on sekkin epäkohta, ettei Wenäjällä löydy walistunutta maatawiljelijää keskiluokkaa. Suurtilallisten ja pienitilallisten välillä on sywä, ylipääsemätön juopa olemassa, joten jälkimmäiset eiwät woi edellisten esimerkistä suuresti kostua. Ulkomaan esimerkki ei ole olemassakaan kansanluokkaa warten, joka ei lue kirjoja eikä sanomalehtiä.

Sa sitten pari seikkaa wielä on waikeuksia enentännyt.

Ensiksi itivanha slavilainen yhteisomaisuuden käsite, jota
 sekä uudenaikaiset kulkuneuvot.

Yhteisomaisuuden periaate on tietysti maanomaisuuden alalla turmiollisempi kuin missään. Kenpä rupeaisi panemaan varoja ja vuosikausien waitvoja parannuksiin, joista ei saa hyötyä itselleen eikä omailleen? Yhteisometsien käyttäminen meillä Suomessa on kyllin kylläksi osoittanut, että osalliset kilwan yrittävät kufin ottaa hyväkseen mitä muutenkin tulisi kulutetuksi, kun ei lain turvaamaa omistusoikeutta ole. Waikka eräät tiedemiehet yhteen aikaan kiittelivät wenäläistä yhteisomaisuutta werattomaksi, ollaan nykyään sekä tieteessä että käytännössä selwillä siitä, ettei woi Wenäjällä enemmän kuin muualakaan odottaa maalaisolojen pyshyväistä parannusta, ennenkuin maa on niin jaettu, että kufin tilanhaltija tietää wakaalla omistusoikeudella hallitsewansa sen palstan, jonka kyntää. Itsestään selwää on, että jaon sen lisäksi tulee olla järjellisen, niin että kuukin tilanhaltijan tilukset owat yhdesä tahti parissa jaksossa, eikä kymmenesä, parikymmenesä, niin kuin nykyään kuuluu olewan asian laita.

Tämä kaikki ei lähempää selityksiä kaipaa. Sitä wastoin lukija syystä woi oudoksua wäitettä, että uudenaikaiset kulkuneuvot muka olisivat jouduttaneet wenäläisen maanwiljelyksen kehitystä nurjaan suuntaan. Mutta outonakin tämä wäite toden sisältää. Woipipa hyvääkin keinoa wäärinkäyttää.

Samaan aikaan kun Wenäjän maanwiljelys orjien wapauttamisen kautta tuli ihan uudelle kannalle, samaan aikaan kun suurtilalliset kadottivat huokean orjantyhön, ja talonpojille wihdoin viimeinkin myönnettiin oikeus itsenäi-

sesti maatilkkansa hallita, — oikeus jota he wälitettawasti eiwät hyenneet oikealla tavalla käyttämään, — juuri samaan aikaan alkoivat höyrylaidat yleisemmin kulkea Wenäjän lukemattomissa jokiloissa, ja ristiin rastiin waltakunnan läpi ruwettiin rakentamaan rautateitä. Pari numeroa riittää osoittamaan, kuinka nopea tämä kehitys oli. Sijä-Wenäjällä 1850 luwulla ei ollut liikkeellä kuin sata-määrä höyrywenettä, mutta tätä nykyä niitä on puoli-toista tuhatta. Rautatiet, jotka 1858 olivat pituudeltaan 700 kilometriä, tekewät nykyään noin 40,000 kilometriä.

Tämä kehitys awasi uudet urat tilanomistajille: raha-ansioita tarjoutui, joista ei ennen ollut aawistustakaan. Sa käwi kuten nopeasti kaswawien tulojen aikana tawallisesti käypi: satunnaisia astanhaarjoja pidettiin säännöllisinä. Sukupolwi, joka ilman omaa ansiotaan sattui perimään vuosifatojen säästöjä, rupesti niillä uljailemaan ikään kuin olisiwat olleet sen omia waiwannäköjä. Rohkeasti kulutettiin korkojen kanssa runjas osa pää-omaakin.

Sijä-Wenäjän wiljahinnat olivat sitä ennen kulkuneuwojen puutteessa olleet luonnottoman alhaisia, mutta maailmanmarkkinain wäikutusten alaisiksi tultuaan ne koho-siwat nopeasti. Wuosina 1881—83 oli wihdoin tässä kohden ylimmillään tultu. Wehnänwiljelys oli sillä wälin tullut edullisimmaksi keinoksi rahojen ansaitsemiseen, ja kummeentapaisella innolla siihen ryhdyttiin, waikka samassa jouduttiin waaralliseen kilpailuun Amerikan ja Indian kanssa. Samat wäikuttimet wäikuttiwat maanomistusseikoihinkin. Wiljelykseen kelpaawa maa oli ennenkin mustanmaan alueella ollut suuressa arwossa, mutta kun sitä alusta asti oli suotu talonpojille hlen niukasti, ja wäes-

tön kaswaessa työntekijöitä, yhä enemmän oli tarjona, jotta eivät voineet omaan wakoon kylvää, aleniwat työpalkat, mutta kohosiwat arentimaksut samoin kuin wiljanhinattin.

Tämäpä synnytti ajaksi warsinaisen huijauksen maanwiljelyksen alalla. Kokainen tilanhaltija riensi osaan saan perimään siitä kultafateesta, joka tuli. Kaslasta työtä, tietoja, uudenaitaista wiljelystapaa ei muka tarwittu rikastumiseen; oli wain tarwis omalla tahi wuokraajain työllä saada peltomaan aluetta laajenemaan, sillä samassa määräsä muka karttui rikkauskin. Ja hämmästyttävällä nopeudella laitumet, niityt, metsät, huonot wuorinotkotkin muuttuivat pelloksi. Sääntönä oli pian, että noin 70—80 prosenttia koko alueesta oli auran alaisena, joskuspa 88 tahi 97 prosenttia! Näytti siltä kuin koko Wenäjä muuttuisi ainoaksi pelloksi tahi puutarhaksi.

Mutta kallisti oli tämä edistyminen maksettu.

Raikkialla kokemus osoittaa, että hywin järjestetyssä maataloudessa suurempi osa wiljelyksen alaista maata on rehun kasvattamiseksi käytettävä, pienempi leipätarpeen tyhdyttämiseksi. Niitty on pellon äiti. Wisä karjaa riittävästi pidetään ja kunnollisesti hoidetaan, siellä saapi pellostakin runsaat lahjat. Woimaperäinen wiljelys antaa maalle takaisin minkä ottaa, wieläpä enemmänkin, ja kartuttaa aikaa myöten sen wiljauutta.

Wenäjällä sitä wastoin käännettiin sääntö ylösalas. Kun maa kerran wain oli auran alle tullut, niin siitä armottomasti kiskottiin laiho laihon perästä, wiljaa, öljykasveja, hamppua ja pellawia, jotka tarwattomasja määräsä peltoa laihduttawat. Umpeen luotiin suuret ojat ja wiemäritkin, joita myöten ennen oli wettä lewitetty laa-

jemmille alueille; tyhjinähän tavallisesti olivat, eikä tahdottu sitäkään vertaa maata jättää käyttämättä. Kesantona maa sai olla joka kolmas vuosi, mutta lannoitetuksi se ei woinut tulla silloinkaan siitä yksinkertaisesta syystä, ettei ollut lantaa, ei ainakaan tarpeeksi. Ei näet ollut karjaa.

Matthæi jo vuonna 1883 kummastellen huomautti, että karjan ja hevosten luku Wenäjällä paikoittain oli wähenemässä, aiwan wastoin luonnollisen lain vaatimuksia, mutta sittemmin tämä takaperoinen kehitys wasta on täydesä määrässä tullut näkywiin.

Muстанmaan laaja alue on nythään suureksi osaksi fiinä toiwottomassa tilassa, ettei ole laitumia eikä riittävästi nauta- tahi hevoskarjaa. Muutamat tilastolliset numerot walaisewat asian tilan. Puolan maakunnat owat paremmassa tilassa; siellä tulee noin 55—56 hevosta ja elukkaa 100 desjatiinille (eli 109 hehtaarille) wiljelysmaata, mutta mustanmaan alueella ainoastaan 20—25! Suuri joukko talonpoikaistiloja löytyy, joilta kokonaan puuttuu hevosia tahi lehmiä, wieläpä joskus kumpiakini! Tambowin, Kurskin, Orjolin ja Samaran kuvernementeilä esiintuodut luvut osoittawat, että w. 1888 noin 22 prosenttia koko luvusta talonpoikia ei omistanut hevosta, ja että 13 prosentilla ei ollut nautakarjaa! Ja tämä nurjanpäinen kehitys on warsinin wiime aikoina saanut wauhtia. Huonekuntien luku lisääntyy, mutta hevoset ja karja wähenee, ainakin suhteellisesti.

Ja eräs toinen asiantuntija tämän surkean kuwauksen wahwistaa: sywällä surulla ja häweten, walittelee hän, täytyy jokaisen wenäläisen maanwiljelijän ajatella, miten wiimeisinä vuosikymmeninä on karjaa pidelty. Se on

kadonnut tietämättömiin; missäpä nuo Orlowin, Bojeikowin, Pawlowin, Wyrubowin ja muitten kuuluisat siitoslaitokset, jotka ennen olivat Venäjän ylpeytenä? Poisja ovat suuret lammaslaumat, joille aromaat tarjosivat werattoman laitumen, poisja talonpoikaishylien lukuisa karja; kaikki on „wehnäkuumeen“ houreissa tullut uhratuksi. Hewostokin on supistunut niin vähäiseksi, että on waitea saada tarpeelliset työt tehdyiksi.

Tämänpä tähden koetus onkin ollut monin ferroin tuntuwampi, kun karjan riittämättömät joukot rehun puutteen tähden vielä vähentyiwät, joko ne sitten ovat kaatuneet ja tulleet kuopatuiksi tahi ovat myhdyt lihan tahi taljan hinnasta. Perheelle, joka hewosen omisti, ei w. 1890—91 annettu hätä-apua, se kun muka ilmankin oli jotakuinkin hywässä asemassa, mutta kyllä nekin onnettomat saivat puutetta kärkeä. Monessa kylässä oli jo talwen keskivaiheilla puolet hewosista kuollut nälkään tahi tullut tapetuksi, jotta woisi taljat myhdä. Muissa kylissä oli jääneitten hewosten luku ainoastaan 8—9 sadasta, ja sama kurjuus näyttää wallinneen kokonaisissa kuvernementeissa. Tämän tähden lukemattomat tilanhaltijat eivät ajoissa saaneet kylwönsä tehdyiksi, seikka, joka etupäässä lienee syynä siihen, että 1892 vuoden sato tuli paljon huonommaksi kuin ilmoista olisi woinut odottaa, vieläpä 5—6 kuvernementissä tähdelliseksi kadoksi. Kylwön myöhästyminen parilla päiwällä ratkasee näet usein Wenäjällä hywän vuoden ja kadon välillä.

Karjan ja hewosten wähenemisestä on tietysti seurannut, että lannoittaminen on tullut yhä huonommaksi. Suono se oli ennenkin; pari sataa leiwiskää sontaa oli käytettävänä, missä olisi tarwittu 12—24 kertainen

määrä. Meikäläisen on suorastaan vaikea uskoa, mitä luotettavat kirjoittajat tässä kohden kertovat, mutta toiselta puolen meillä ei ole syytä epäillä tietojen todenperäisyyttä.

Suottaen mustanmaan syvien multakerrosten ammentamattomuuteen näyttää yhteinen kansa Keski-Wenäjällä jokseenkin yleisesti katsoman lannoittamisen kokonaan tarpeettomaksi työksi. Puitten puuttesa lämmitetään yleisesti sonnalla; pienestä rahatulosta myydään sontaa varakkaille, j. n. e. Puhtaudesta ei pidetä ensinkään lufua: jokainen tekee tarpeensa nihin wain sopii, aidan taa, kuoppaan, tien wiereen, — ei kuitenkaan pellolle, mikä muka olisi syntiä; hyyhkähuoneita ei tunneta nimeksikään. Yksi kirjoittaja teroittaa kerta toisen perästä lukijan mieleen, „ettei lannoitus ole pelloille haitaksi“, ja tahtoisi asetuksilla määrätä wakojen sywyhtä; toinen tahtoisi ankarilla asetuksilla ja rangaistusmääräyksillä estää sonnan ja tuhkan kasaamista teille ja kaduille; kolmas luulee olojen sillä paranewan, jos maamies olisi welwollinen aina, kun on tawaroita tuonut kaupunkiin, täyttämään rattaat tahi reen sonnalla! Siitä kaikki owat yksimieliset, että sontaa on kaikkialla, paitsi missä sen pitäisi olla, ja tietysti tämä asianlaita on suureksi wahingoksi maanwiljelykselle.

Kunniako sitte että tällöinen wiljelystapa, joka aina wain ottaa maasta laihoja antamatta sille mitään takaisin, lopulta on tehnyt noitten maailman kuulujen multakerrostenkin rikkauksista lopun! Siinä onkin jo riittävästi selitystä Wenäjän maanwiljelyksen yhä pahempaan lamatilaan, jos ei muitakaan syytä tunnettaisi. Maakamaran sywemmistä kerroksista ei ole apua, kun ylimmäinen kerros on suurimman osan woimaansa menettänyt.

Mutta onpa vielä muitakin erehdyksiä tehty. Katselfkaamme wain, miten Wenäjän kansa on hoitanut metfiänsä.

Täsäkin kohden uuden aikaiset kulkuneuvot owat waikuttaneet paljon; täsäkin lyhytnäköinen ryöstöwiljelys on tehnyt vuosikymmenessä enemmän haittaa kuin kenties kokonainen vuosisata woi parantaa. Höyrykoneet, joko hant sitten owat wedessä tahi maalla waikuttamassa, kuluttawat paljon polttoaineita, eikä Wenäjä vielä ole ruvennut yleisemmin maanalaisia kiwihiihiänsä käyttämään. Petroleumia käytetään Kaspianmeren ja Wolgan seuđuilla polttoaineeksi, mutta muuten sekä tehtaat että höyrykoneet Sija-Wenäjällä kuluttawat melkein yksistään puuta, eiwätkä nämä määrät ole wähäisiä.

Tulepa sitten huomioon puitten wienti, joka on suunnaton. Annettiin kyllä w. 1888 ulos metsälaki, mutta se ei ole kaikissa waltakunnan osissa noudatettawana, siitä puhumatta, että oli parilla vuosikymmenellä myöhästynyt jos sillä tahdottiin pahinta haaskausta estää. W. 1886 uitettiin esim. 1,064 miljoonaa kiloa puutawaroita Wolgaa, Donia ja Dnjepriä myöten alas, eikä ole syytä olettaa, että se wuosi olisi ollut mikään poikkeus. Sellainen kulutus tuntuu, liioin koska se suureksi osaksi kohtaa maakuntia, joilla ei muutenkaan ole kylliksi metsää. Rikkaita suurtilallisia löytyy tosin jokunen määrä, noita ylimyksiä, joilla on tallella pirstaleita esi-isien äärettömistä alueista, ja he tietävät metfiänsä säästää: kruunu samoin on tässä kohden hyvässä asemassa, mutta pienitilallisten joukot owat sitä tufalammassa tilassa.

Wielä selwemmin rautatietilasto osoittaa, kuinka metfiäkin kohtaan on ryöstöwiljelystä käytetty. Kahdentoista

wuoden kulussa siitä, kun Moskowan kuvernementtiin oli rautateitä saatu, oli jo ehditty suurimmafsi osaksi hakata maahan sen metsät, eikä näitten tulojen suunaus tainnut olla suurempi kuin Suomen sisä-osissa 1870-luvulla haaskatuista metsistä. Oli sääntönä, että rahdit puutawaroista rautatien awatufsi tultua olivat muutamia vuosia jyrkästi noussemasfa, mutta sitten yhtä pian supistuiwat mitättömiksi; tasaisesta, järkewästä kulutuksesta ei ollut puhetta. Wuosikymmen tahi pari on siten useissa Keski-Wenäjän kuvernementeissa vähentänyt metsien aluetta puolefsi tahi kolmannefsiksi. Rautatie, jonka tulisi olla wiljelyksen kannattaja, edistäjä, on tässä tapauksessa päinwastoin tullut häwityksen edistäjäfsi.

Kaikkialla tämä puute ei vielä tunnu; Arkangelin, Wologdan, Lunuksen ja Permin kuvernementeissä noin 60 prosenttia maasta on metsää. Mutta warfin vähän apua on siitä Keski-saatikka Etelä-Wenäjälle, jossa on metsää kowin vähän, osaksi ei ensinkään. Metsän puutetta walitetaanfin jo haikceasti sellaisissa kuvernementeissa, joissa vielä muutama vuosikymmen sitten, (niinkuin esim. Njäsänin kuvernementissä) löytyi mainioita tammimetsiä. Suuren suuri puute kuitenkin on Keski- ja Etelä-Wenäjän kuvernementeissa; siellä metsämaa korkeintaan on pari prosenttia koko alueesta. Waltio on kyllä ruwennut puuta istuttamaan, mutta tämä tulee ylen kalliiksi, eikä sillä saa sadannefsikaan osaksi korwatufsi, mitä saman ajan kulussa on hakattu maahan. Mitkä äärettömät waikcedet siitä syntywät yleiselle taloudelle, kun ei ole puu-ainetta muuta kuin korkeasta hinnasta, on itsestään selwää.

Eri piirteitä kokonaisuudefsi yhdistäessä saamme kowin synkän kuwan Wenäjän nykyisistä maalaisoloista.

Uateli oli ennen maaorjuuden lakkauttamista omistanut paljon maata, jota orjien työllä hoidettiin, mutta näitten vapauttamisen kautta se tuli ihan uuteen asemaan. Kruunu silloin maksoi sille suuret lunnaat alueista, jotka jäivät talonpoikien haltuun; sillä olisi siis ollut pää-omaan kyllin kylläksi järjestämään jäljelle jääneen maan viljelystapaa tyydyttävällä tavalla. Mutta suurimmat osat nämä käteiset rahat tuhlatiin ylöllisyhteeseen ja kalliisiin ulkomaanmatkoihin, joilla moni vain oppi kotimaataan halveksimaan, ilman että olisi ulkommaalta ottanut opetusta, miten omia oloja olisi voinut paremmiksi tehdä. Talous jäi entiselle kannalle, vieläpä huononikin. Samoja tuloja kuin ennen tahdottiin yhä tiluksista saada, ja kun ei orjantö enää tehnyt sitä mahdolliseksi, ruvettiin myymään mitä vain helposti saattoi rahaksi vaihtaa, viljaa, metsää tahi maata. Welkaantuminen oli myöskin suosittu keino: Aleksanteri III:n aikana perustettu aatelispankki koetti rappiolle joutuneita pelastaa, mutta olisi itse nykyään auttamattomassa asemassa, jollei sillä olisi takanaan valtion takuu. Itsenäisessä taloudellisessa asemassa olewa ylimystö lienee harvalukuinen verrattuna siihen, mikä oli asian laita tämän vuosikadan keskivaikeilla.

Mitä talonpoikiin tulee, on kuvaus vielä synkempi. Köyhyys on yleinen, — sen todistaa muun muassa yhä yltävä siirtolaisliike, joka siinä kohden eroaa Suomessa havaittavasta, ettei se ole kääntynyt Amerikkaan, vaan Venäjän valtakunnan eteläisiin tai itäisiin osiin. Mustanmaan alueessa on viljelystä ajettu liian pitkälle, mutta pohjoisemminkin kuvernementeissä havaitaan arveluttavaa halua tehtyjen viljelysten heittämiseen autoiksi. Nyt kuten entisinä vuosikatoina pyrkii talonpoikia joka vuotena

tuhansittain, kymmentuhansittain itään, kaakoon, etelään, ja efillämme olevat kirjaset selittävät, että tästä syntyy paljon vaikeuksia; seudut, joissa ei ennenkään ole väkää liakki, jäävät työvoimaa vaille, ja siirtolaiset, vailla tietoja sekä pää-omaa, joutuvat useimmiten suureen kurjuuteen. Tilallisetkin talonpojat ovat vaikeassa asemassa, ollen koronkiskurien vallassa, jotka ottavat korkoa 40—60, mutta tavallisemmin 100—200, joskus 300 prosenttia vuodessa! Talonpoikia varten perustettu maalaispankki, jonka tulee helpottaa maan lunastamista, ei yksinään riitä ja lieneekin varojen puutteessa, liikkeen supistumisesta päättäen; noustuaan w. 1886 11 miljoonaan teki liike w. 1889 ainoastaan 3¹/₂ miljoonaa. Sellaista luottoa, joka hankkii maanviljelijöille varoja parannuksiin, ei oikeastaan Venäjällä ole olemassa.

Olemme huomauttaneet, että suurtilallisten ja pientilallisten välillä on suuri aukko olemassa; maata viljelevää sivistynyttä keskiluokkaa puuttuu Venäjällä. Kenties se on syntyneilläään; koronkiskurit, entisten aateliskartanojen woudit ja isännöitsijät y. m. ovat vähitellen saaneet haltuunsa lukemattomat tilukset, ja millä tavalla tämä luokka onkin maansa ansainnut, voisi tietyksi odottaa, että se edes tulevaisuudessa tulisi paremman viljelijöistävän pylvääksi. Valitettavasti nykyiset lähteet eivät anna sellaiselle toivolle tukea: yksimielisesti kaikki asiantuntijat moittivat noita suuria rikkauksia ansainneita nousukkaita; ne ovat vain kirouksena koko ympäristölle, kytkenemättä onnea luomaan.

Tietyksi löytyy poikkeuksia, jotka johonkin määrin lieventävät edellämainittua synkkää tuomiota. Eräät ylimykset ovat tietävästi katsoneet kunnian-asiaksi säilyttää

metfiänsä, itse pitää laajojen tilustensa viljelyksestä huolta j. n. e. Samoin muutamat ylimykset, kreivit Tolstoi, kreivi Bobrinski y. m. ovat itimuisnettavan kunnian saavuttaneet sillä innolla, jolla ovat koittaneet viime vuosien hätää lieventää. Mitä talonpoikiin tulee, ovat säästäväisyys ja raittiusliike paikottain saaneet jalansijaa, — mutta ainoastaan paikottain. Sen lisäksi näitten rientojen taistelu on käynyt vaikeaksi sen johdosta, että ne osaksi ovat **shundan** eli herännäisyyden kanssa yhteydessä, jota liikettä hallitus ja oikea-uskoinen papisto katselewat karsain silmin ja tarmonsä takaa ahdistawat.

Annattakoon poikkeuksille suurikin merkitys, siitä pian kaikki Venäjän taloudellisesta tilasta kirjoittaneet kuitenkin ovat yhtä mieltä, että asema yleensä on viime vuosikymmeninä mennyt arveluttavasti taaksepäin.

Sa sitten täytyy vielä lopuksi ottaa omituinen, meille suomalaisille wennonwieras näkökohta huomioon. Edellä annetun synkän kuvauksen täydentämiseksi mainittakoon, että Venäjän ilmanala näyttää olevan arveluttavan muutoksen alainen. Talwet ovat kylmemmät, kesät kuumemmat ja kosteudenlastu, jonka wirtistävästä woimasta kasvullisuus niin äärettömässä määrässä riippuu, on epätasaisempi kuin ennen. Kaikkina maailman aikoina, kaikkisä maissä on kuulunut tuota walitusta, että muka „muinaiset ajat paremmat“, mutta tässä kohden se nähtävästi perustuu tosiasioidhin.

Miköjä sitten on ollut tunnettu, että Venäjän joet kuivumistaan kuivuwat, wahingoksi sekä kalastukselle että liiatenkin laivaliikkeelle. Pietari Suurella oli mukheet laiwaweistämöt Sijä-Wenäjällä, Woroneshisssä, missä nykyään ei ole kuin puronkaltainen wäylä, ja „Matushka

Wolgan" mataloituminen on pysyväisenä valitusvirtenä Venäjän sanomalehdissä joka syksy. Wuoroin wallitsee kauhea pouta, wuoroin raepuuskat ja rankkasateet, jotka eivät ehdi maata kylin kostuttaa, wesi kun heti juoksee pois. Alkusyynä tähän ilma-alan huononemiseen on epäilemättä metsien häwitys, sillä luonnon suuressa taloudessa metsät owat mitä tärkein kosteusjuhteiden tafoittaja. Kaikkialla missä maa laajoilla alueilla on metsien suojaa wailta, on wälittömäksi seuraukseksi tullut, että kosteudenlasku on tullut säännöttömäksi.

Keski- ja Etelä-Wenäjällä tämä asianlaita on tawatoman selwästi tullut näkhyiin; maan pohjavedenkin pinta kuuluu olewan melkoista sywemmällä kuin ennen. Tämän kaiken johdosta kaswullisuuden edellytykset owat aiwan muuttuneet ja tietyksi paljon waikemmat kuin entisinä aikoina. Talwen jättämä kosteus on mustanmaan warsinainen aarre, ja wiljelys sen mukaan järjestettävä: kewäällä ei saa yhtään tuntiaakaan jättää hynnettyä maata tafoittamatta, sillä samassa on arwaamattoman kallis talwifosteus wakojen kautta haihtunut ilmaan. Samaran, Drenburgin, Astrakanin ja Uralin kuvernementit, ollen kokonaan metsiä wailta, tarjoowat miljoonan neliöwirstan temmellysalaa etelä- ja kaakkoistuulille, jotka siten pitkän poudan perästä tulewat häwittäwinä ikäänkuin kulowalkea, tehden päivästä lopun maamiehen kauniimmista toiveista. Sopii vielä lisätä, että muutamit kaswi- ja eläinlajit owat Etelä-Wenäjältä katoamaisillaan, mutta että rikkaaruohoja sekä wahingollisia eläimiä ja hyönteisiä on tullut sijaan ennen tuntemattomaan määrään, esim. metsähiriä, heinäsiirkkoja, n. k. heksiläisiä kärpäsiä j. n. e.

Tämä kaikki on jo arveluttavaa, mutta vähäpätöistä erään toisen waaran rinnalla, josta sanomalehdet jo vuosikymmenen aikaa ovat puhuneet.

Tunnettu oli jo ennen, että moniaalla on hedelmällisiä paikkoja järjettömän käytämisen kautta tehty viljelykselle mahdottomiksi, sitten kuin sade on huuhtonut pois multakerroksen; niin ikään walitetaan, että aromaani-entinen tiheä heinikko viljelemisen perästä tuntuvasti harvenee, jopa että vihanta aromaa pian voi kolkoksi erämaaksi muuttua j. n. e. Mutta eräät tutkijat, wieläpä warfin luotettawat, huomauttawat sen lisäksi, että paikoittain Etelä-Wenäjällä on sattunut warfinaisia Saharan-tapaisia hiekkamyrskyjä, jotka owat woineet nuorokaudessa tukehuttaa useitten wirstojen kasvullisuuden, jopa owat peittäneet kokonaiset kylätkin wiljelyksineen hiekalla. Noitten syvien multakerrosten alla, joilla wuosituhanneet owat peittäneet maakamaran, kuuluu löyhyvän hienon hienoa hiekkaa, joka jos se kerran tulee paljaaksi, auttamattomasti uhkaa tuulen alla olewia seutuja warfinaisen erämaan surkealla kohtalolla. Suutinmaan länsirannikko Euroopassa sekä laajat alueet Afriassa owat seutuja, jotka ennen owat olleet rehewän kasvullisuuden peittämiä, mutta jotka hiekan wallalle päästyä owat asumattomiksi tulleet, siitä ei ole vähintäkään epäilystä, ja jos uskallamme Abramowin ja muitten kirjoittajain kuwauksia uskoa, niin samallinen kolkko tulevaisuus olisi Etelä-Wenäjääkin uhkaamassa, jollei ajoissa keksitä apua.

Sellaiset ennustukset owat tosiaankin kauhistuttawat. Sillä jos mainitut päätökset owat oikeutetut, — ja ne sopiwat erittäin hywin niiden yksityistapausten kanssa yhteen, joista sanomalehdet wuotuisesti tietäwät kertoa, —

niin „hiekan hyökkäys“ on kansallinen onnettomuus, verrattava siihen hyökkäykseen, jonka aikoinaan mongolilaiset tekivät Venäjälle, eikä voi tietää, miten laajalle ilman-alan muutos lähimaihinkin vaikuttaa. Kenties noissa ennustuksissa on joku määrä liioittelua; venäläisille kirjoittajille on yleensä ominaista, että he usein käyttävät koviin räikeitä värejä, saadakseen paremmin näkyviin niitä epäkohtia, jotka he joko omassa maassa tahti muualla ovat huomanneet, mutta jota tapauksessa ne tiedot saamuminkaltaisista hiekkamyrskyistä, jotka Venäjän sanomalehdistö välistä on antanut, yhdesä muitten samallaisten ilmiöitten kanssa ansaitsevat mitä suurimman huomion.

Sillä tämmöisissä tapauksissa kokonainen vuosikymmen ei aina voi yhden kesän erehdyksiä tahti laiminlyöntiä korjata.

III.

Venäjän maalaisolojen onneton tila on erittäin 1891 ja 1898 vuosien katojen kautta tullut armottomasti paljastetuksi, ja tyshmys sen parantamisesta on Venäjällä syunnittänyt wilkkaan ja walaisevan keskustelun, joka ansaitsee meilläkin tulla pääpiirteisään tunnetuksi.

Tehdyt ehdotukset jakautuvat yleensä kahteen pääryhmään. Muutamat niistä tarkoittawat talonpoikien mieskohtaista asemaa ja tointa, muut waaditut toimenpiteet kuuluwat waltion vaikutusalaan. Raikkia tahti useimpia toimia warten on kuitenkin waltion myötäwaikutus edellytetty ja wälttämätön. Ottakaamme siis se puoli asiaa etupäässä huomioon; Venäjän yhteisen kansan ahdinko on nykyänsä niin waikoa, että waltion mahtawa apu joka

tapauksessa on a ja o, alkua ja loppu, jos mieli uusia ja onnellisempia oloja synnyttää.

Lähinnä on huomautettu, että valtion tuloista vähin osa säännöllisesti menee sellaisten tarkoitusten hyväksi, josta yhteinen kansa ja sen tärkein elinkeino hyöttyvät. On laskettu että yleensä ainoastaan kymmenesosa valtion vuotuisista tuloista käytetään tuottavien yritysten hyväksi, mutta siitä ei edes kymmenesosa tarjota maanviljelyksen parantamista, vaikka Venäjän mahtavuus aineellisesti juuri sen menestymisestä riippuu. Kun kaikki valtiotulot vuodelta 1899 arvataan nousevan 3,820 miljoonaan markkaan, niin siitä 1,040 miljoonaa suoranaisesti menee sotajoukkojen ja sotalainaston ylläpitämiseen; arvaamattomassa määrässä nuo menot sitä paitsi kasvavivat, jos sota syttyisi. • Valtiomelka, joka vuotuisesti nielee noin 700 miljoonaa markkaa, sen suureksi osaksi on entisten sotien ja suurvaltiopolitiikan perintöä.

Nämä vaikeudet eivät ole vähemmän; pikemmin ne ovat karttumassa. Viisikertaiset ovat valtionmenot sekä samassa verotkin kasvaneet kolmessa vuosikymmenessä; v. 1887 tekivät valtion säännölliset ja ylimääräiset menot 2,389 miljoonaa markkaa, mutta 1896 ne jo nousivat 3,858 miljoonaan, olivat siis sillä välin kohonneet 61 prosentilla. Syytäpä etewä venäläinen taloudentutkija Isfajeff arvelee taloudellisen työn voiton menneen valtionmenojen kuluihin. Ennen kaikkea vähennettävön sotalaitoksen menot, sanoo hän, muistuttaen samassa, että valtion turvallisuus ei riipu yksistään sotajoukkojen luvusta, mutta myös kansan sisällisestä voimistumisesta.

Tietyksi valtio itse näin ollen saa monesti tuntoa laiminlyöntinsä seurauksia. Kansalle, josta noin 80 mil-

joonaa lienee maanviljelijöitä, ei tietysti 40—50 maanviljelysopistoa sekä kaksituhatta oppilasta riitä mihinkään; sama määrä tulee Suomessa maanviljelijöiden luokan osalle, joka on luvultaan $\frac{1}{40}$ Venäjän vastaavasta määrästä. Mustanmaan paraisissa seuduissa löytyy yhdeksän kuvernementtiä, joissa ei ole yhtään ainoata opistoa maanviljelystä tai jotakin sen erityishaaraa warten, ei pientä eikä suurta. Ja hätävuoden sattuesssa wahinko luonnollisesti kohtaa waltiotakin, siitä puhumatta että hywättään wuodet eiwät tuota sinnepäinkään niin paljon tuloja kuin woisi odottaa. Mitä nykyinen hätä waltiolle maksaa, siitä woimme wasta muutamaman wuoden perästä tulla selwille, mutta nälkäwuosista 1891—92 on meillä wiralliset numerot käsissä, jotka kyllä owat armottoman selviä. Osaksi siemenjyvien ostoon ja nälkää kärsiwien ruokkimiseen, osaksi apulainojen kuittaamisella on mainittujen wuosien lieventämiseksi waltioosasta luomutettu 21 kuvernementille noin 250 miljoonaa markkaa. Nykyinen kato raiwooa sekä kowin laajalla alueella, jonka wäestö tuskin oli ehtinyt edellisistä kärsimyksistä toipua; warmaan senkin tuottamat ylimääräiset menot, (josta melkoinen osa tarwitaan herwösten ja karjan ostamiseen), woivat sataan miljoonaan nousta.

Ammattiopetus ei ole ainoa, joka Wenäjällä kaippaa parannusta; wailinainestipa siellä pidetään yhteisen kansan opetuksesta yleensä huolta. Niwan äskettäin Peterburgskia Wjedomosti kuvasi kansanopetuksen tilaa Wenäjällä tällä tawoin:

„Siellä täällä, waihkapa wielä hywin harwasssa, synthy heikkohenkisiä pieniä kouluja. Niissä taistelewat nimetömät työmiehet epätafaista taisteluaan. Siellä ei hätä

useinkaan ole vähempi kuin monessa hötkelissä. Siellä täällä yritetään aikaansaada lukufali; mutta siellähän kaikki helähtää niin kiuvalta ja surunvoittoiselta. Suurtenkin nerojen teokset ovat siellä tuntemattomiksi tyypistetyt ja muutetut. Usein tarjotaan siellä waan toimiohjeita ja siweyhtä, tuomitaan paheita, jotka muutenkin ovat kaikille vastenmielisiä; kehutaan itsensä kieltämistä, jota ihminen tavallisesti ei voi saavuttaa. — — —

Sitten on jälellä ainoastaan kirkko. Sinne kokoontuu maakansa mielellään toisiaan tawataksien, katsomaan muiden waatteita ja koristeita näyttämään, kuulemaan uutisia j. n. e. Muuten kai myöskin pitää rukoilla Jumalaa. Olla sitä tekemättä on vaarallista, yhtäkkiä woisi hän suuttua ja lähettää jonkin onnettomuuden. Mitä kirkossa opetetaan, se sitä wastoin tawallisesti hywin vähän soveltuu elämään taikka kuulijain käsityskantaan. Saarnat tawallisesti eiwät rohkaise eiwätkä lohduta, ne säikäyttävät waan yhä enemmän. Mutta joka tapauksessa voi kukin kirkossa tehdä uhrinsa; siellä voi elämän raskaina hetkinä itkeä loppuun surunsa, otta kylmää lattiaa vastaan“.

Yhdesjä kohden suuren suuri uudistus wastikään on päässyt alkuun, toiwottawasti kansan menestykseksi. Läpi vuosikymmeniä oli wäkewien juomien myynti ollut sillä lailla suofittu, että raittiusliike oli miltei mahdoton. Weraton tulolähde onkin tässä kohden ollut olemassa: 1899 vuoden kulumisarwioon on wiinawero otettu tulojen puoleen noin 965 miljoonan suuruisena määränä; runsaasti tämä summa yksinään korwaa mitä sotajoukot maksawat. Mutta wäkewien juomain myyntiä otetaan vähitellen waltion huostaan tarkoitukseksella, että nautintoa woisi supistaa,

ja jos tämä yritys onnistuu, on otettu ehkä vaikuttavin askel unta tulevaisuutta kohti, ~~liioinkin~~ jos viattomien nautintoaineitten käyttämistä jamaassa helpotetaan.

Rinnatusten talonpojan siveellisen vapautuksen kansja olisi kuitenkin sekä parannus muistettava, että hän tulisi taloudellisesti vapaaksi yhteisomaisuuden kahleista.

Omituista kyllä moni venäläinen kirjailija ei pane suurta painoa tälle puolelle asiaa; onpa niitäkin, jotka yhä vielä koettavat nykyistä asiain tilaa puolustaa, vaikka juuri yhteisomaisuus estää etewämpiä talonpoikia parantamasta talouttaan muittenkin opetuksiksi. Sitä vastoin ollaan valmiit ajattelemaan monenmoisia pakkokeinoja sekä holhousjärjestelmää, joka ainaijeksi pitelisi maanviljelijää luokkaa ala-ikäisten asemassa. Myhönnettävä onkin, että yleiseen tiedottomuuteen katsoen pakkokeinoja usein tarvittaisiin ryöstöviljelyksen ehkäisemiseksi ja väärinkäytösten poistamiseksi, mutta kaikista tärkein keino edistymiseen olisi tietysti jos voisi mitä pikemmin sitä paremmin kasvattaa talonpoikia sellaisiksi, ettei holhous olisi tarpeen. Samoin tarvittaisiin rahalaitoksia, jotka kohtuullisilla ehdoilla hankkisivat talonpojille lainoja maanviljelyksen parantamista warten ja muihin esiintywiin wälttämättömiin tarpeisiin. Säästökasvat ja kaikki millä woi kasvattaa asianomaisia auttamaan itseään on tietysti tässä otettava huomioon. Unohdukseen joutunut wiljamakasiinilaitos on myhös uuteen kuntoon pantawa, j. u. e.

Suuresti tulisivat kyllä nämä ja muut parannukset kartuttamaan waltion menoja, se on tietty, mutta mikä maanviljelystä edistää, se on meno, joka tuloja tuottaa. Maanviljelys kuitenkin on Wenäjän suuruuden rakentanut, ja siitä waltakunnan woima yhä vielä riippuu. Senpä

tähden ei voi mitenkään isoksua niitä uhrauksia, jotka tar-
koittawat tämän elinkeinon elvyttämistä.

Siinä kaikessa lyhykäisyydessä mitä on ehdotettu
Venäjän maanviljelyksen parantamiseksi. Toisellaiset ovat
epäkohdat kuin Suomessa, parannuskeinot samoin, mutta
woipi niistä kunninkin löytää vertauskohtia ja opetusta
meillekin. Senpä tähden kysymys Venäjän maalaisoloista
ansaitseekin suurta huomiota meidänkin maassa.

Kustannuksellamme ilmestyy sarja

Yhteiskunnallisia kysymyksiä.

Sarja sisältää nykyään 12 numeroa, joissa käsitellään maamme laillisia oikeuksia, torppari-, rautatie-, kieli-, äänioikeus-, työväen-, kansakoulu- y. m. kysymyksiä. Sarjaan ovat kirjoittaneet tunnetut kotimaiset kirjailijat *Hannes Gebhard*, *Mikael Johnsson*, *A. Meurman*, *Martti Ruuth*, *E. G. Palmén*, *K. J. Ståhlberg* ja *Valfrid Vasenius*.

Sarjan viime numerot koskevat **nykyisiä oloja**, kuten seuraavasta luettelosta huomaa:

N:o 10. **Lain kannalta.** Suomennoksia „Nya Pressenistä“. Hinta 50 p.

Harvoin lienee näin lyhyessä muodossa laillisia oikeuksiamme pontevammin puollustettu.

N:o 11. **Torpparikysymyksessä.** Kirjoittanut *Hannes Gebhard*. Hinta 50 p.

Tekijä paljastaa säälimättä torppariolojemme epäkoh-tia sekä käsittelee niiden parannusmahdollisuuksia.

N:o 12.

Asiantuntemuksella ja huolella laadittu seikkaperäinen ohjelma kansanvalistustyön järjestämiseksi. Ilmestyy kohdakkoin.

Kesällä ilmestyy tässä sarjassa selonteko **Venäjän tehdastyöväestön oloista**, jonka tarkka asiantuntija on kirjoittanut.

Kaikki nämä kirjat saadaan jokaisesta kirjakaupasta, asiamiehiltämme maaseudulla sekä suoraan meiltä.

Helsingissä Toukokuulla 1899.

Kustannusosakeyhtiö Otava

Konttori: Vuorikatu 4.

Kustannuksellamme ilmestyy

Maatalouskirjasto.

Tämä sarja tarkoittaa taloudellisten tietojen lewittämistä ja siten asemamme wahvistamista taloudellisessa suhteessa. — Sarjaan on luvassa useita kirjoituksia etewiltä agronomeilta. — Ma-
ofastona sarjassa on

„Lentokirjasta nautakarjan palkitsemisessa“,

joita on ilmestynyt kolme. Maatalouskirjaston uusien numeroiden hinta tulee asetettavaksi niin alhaiseksi kuin mahdollista. Paljot-
tain suoraan meiltä käteisellä rahalla ostettaessa voidaan sen ohella
myöntää alennusta.

Suosittamme tämän sarjan maanviljelysseurojen, isäntäyhdis-
tysten sekä maatalouden edistämistä harrastawain kansalaisten
huomioon.

Toistaiseksi ovat seuraawat numerot ilmestyneet:

- N:o 1. Mikroorganismit maitotaloudessa eli maitotalouden
näkömätön maailma. Kirjoittanut Niels Bendixen.
Suoment. Hjalmar Gööös. Kuwilla warustettu. 75 penniä.
- N:o 2. Neuvoja ja ohjeita karjanhoidossa. Olohimme sovi-
tettu suomennos. Tehnyt J. E. Sunila. 35 p.
- N:o 3. Kasvattelu kasvatuksesta. Kirjoitti J. E. Sunila.
25 p.
- N:o 4. Metsätaloudesta. Neuvoja ja ohjauksia pienitaluksille
Suomessa. Kirjoittanut M. von Haartman. Suomennos.
50 p.
- N:o 5. Rannan Matin sonnimullikka. Kirjoitti S. N. 20 p.
Näistä owat N:ot 2, 3 ja 5 Lentokirjasta nautakarjan
palkitsemisessa.

Sarjaa jatketaan. Kuten numero myydään erikseen.

Nämä kirjat voidaan tilata jokaisesta kirjakaupasta, asia-
miehiltämme maaseudulla sekä suoraan meiltä.

Kustannusosakeyhtiö Otawa

Helsinki. Wuorikatu 4.

Suomen Yhdyspankki

Perustettu

v.

1862.

Osakepääoma:

Smk. 4,000,000: —

Vararahasto: Smk. 8,400,000: —

Haarakonttoreja: Haminassa, Hangossa, Hämeen-
linnassa, Joensuussa, Jyväskylässä,
Kokkolassa, Kotkassa, Kuopiossa,
Pääkonttori: Lahdessa, Loviisassa, Mikkelissä,
Helsingissä. Oulussa, Pietarsaarella, Porissa,
Porvoossa, Raahessa, Sortavalassa,

Tammisaarella, Tampereella, Torniossa, Turussa, Vaasassa ja Viipurissa.

Toimittaa kaikkia hyvinjärjestettyyn pankkiliik-
keeseen kuuluvia tehtäviä.

HUOM.! Pankin uudet mukavat krediitvi-
kirjeet, maksettavat noin 400 eri
paikassa.

Pankin tulenkestävässä ja tiirikoita vastaan varmassa
holvissa vuokrataan säilytysfakkeja 20, 30 ja 50 markan
vuotuisesta maksusta.

Sekä avonaisia että suljettuja säilytyksiä otetaan vastaan.

Toimia voi pankille antaa myös kirjallisestikin.

Suomen * * * * *
Maanviljelys- ja Teollisuus-Pankki
* * * * * **Osakeyhtiö**

Osakepääoma: Smk. 3,000,000: —
Vararahasto: Smk. 180,000: —

Pääkonttori: Helsingissä.
Haarakonttoreja: Karhulassa, Kokkolassa, Tampereella
ja Wiipurissa.

Ottaa vastaan rahoja korkoa kasvamaan ja maksaa
tätä nykyä korkeimman koron.

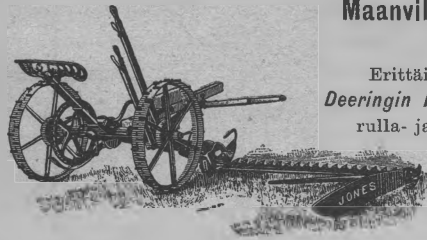
Myöntää lainoja ja kassakreditiiveja.

Pankki suosii etupäässä maanviljelijöitä ja teolli-
suuden harjoittelijoita.

EMIL BJÖRKELL

Helsinki, Etelä-Esplanaadikatu 10.

Suurin ja parhaiten lajiteltu varasto
Heinäsiemeniä, Juurikasvinsiemeniä, Siemenviljaa, Apulan-
noitusaineita.

Maanviljelyskalustoja ja koneita.

Erittäin huomautetaan
Deeringin Ideali Leikkuukoneita
rulla- ja kuulalaakereilla,

sekä yläpuolella kai-
ken arvostelun ole-
via amerikalaisia

Jones Plano Ketjuniittokoneita.

Vanhin kotimainen Palovakuutus-osakeyhtiö

FENNIA

Helsingissä

vakuuttaa sekä **rakennuksia**
että **irtaimistoa.**

Asiamiehiä Suomen kaikissa
kaupungeissa sekä maaseudulla.

Tapaturma-vakuutus Osakeyhtiö

PATRIA

Helsingissä, Unioninkatu N:o 25

myöntää **tapaturmavakuutuksia, yksityisiä ja joukkovakuutuksia.** Huokeat vakuutusmaksut, edulliset vakuutusehdot.

Ilman vakuutusmaksun korotusta ulottuu vakuutus tapaturmiin jotka voivat sattua **metsästyksessä, kalastuksessa, ratsastuksessa ja voimistelussa ynnä polkupyörän ajossa sekä muissa urheiluissa.**

Pakkovakuutuksia joulukuun 5 p:nä 1895 annetun lain määräysten mukaan myönnetään huokeimpiin vakuutusmaksuihin.

Patria on Suomen vanhin tapaturmavakuutusosakeyhtiö.

Henkivakuutuksesta.

Valppaan Kirjasto

Henkivakuutusta käytetään kaikissa maissa parhaimpana keinona varman säästämistuloksen saavuttamiseksi. Vakuutettu määrä on heti valmis, silloinkin kun vakuutettu kuolee, ennenkuin hän säästämisläään on ehtinyt koota aikomansa pääoman. Siten henkivakuutus turvaa perheen toimeentulon, isännän kuoltua, jos tämä tapahtuu hänen vielä nuorena ollessaan. Henkivakuutus voi samalla muodostaa hänelle itselleen pääoman, vanhojen päiviensä turvaksi, jos hän elää. Säästämisen tulos on henkivakuutuksen kautta taattu.

Esimerkit:

20 vuotias henkilö sitoutuu suorittamaan vuosittain 51 Smk:aa 70 p:ää 10 vuotena, jos hän niin kauan elää. Silloin maksetaan hänen kuoltuaan, tapahtukoon se milloin tahansa, vaikka heti kun hän on suorittanut ensimmäisen vakuutusmaksun, taikka viimeistään hänen täytettyänsä 55 vuotta Tuhat (1000) S. markkaa. Hän on siis kaikkiaan maksanut 517 S. markkaa, jos hän on elänyt 10 vuotta.

25 vuotias henkilö sitoutuu maksamaan 29 m:kaa 30 penniä, ja silloin suoritetaan hänelle hänen täytettyänsä 55 vuotta tai jos hän sitä ennen kuolee, heti kuoltuansa hänen perillisilleen Tuhat (1000) S. markkaa.

Jos hän sitoutuu suorittamaan 88 m:kaa 90 penniä, maksetaan hänen täytettyään 55 vuotta tai, jos hän sitä ennen kuolee, heti hänen kuoltuaan Kolmetuhatta (3000) S. markkaa.

Henkivakuutuksia myöntää kotimainen

Henkivakuutus-osakeyhtiö „SUOMI”

joka on suurin kotimainen henkivakuutus-yhtiö ja jossa on yli 19,000 henkivakuutettua.

8-vuotisen toimintansa aikana on yhtiö suorittanut:

Kuolemantapauksista	Smk. 2,058,539: 97
Elinkorkoina	” 243,612: 17
Voitto-osuuksina vakuutetuille	” 650,519: 62
Osinkoina osakkeenomistajille	” 139,200: —

Vakuutetuille jaetut voitto-osuudet olivat:

v. 1890—91 Smk.	5,496: 25,	v.lta 1895 Smk.	73,974: 30
” 1892 ”	25,358: 57,	” 1896 ”	91,941: 90
” 1893 ”	48,409: 42,	” 1897 ”	140,309: 02
” 1894 ”	66,741: 01,	” 1898 ”	198,289: 15

Kansallis-Osake-Pankki

Osakepääoma 5,000,000: —

Vararahasto 800,000: —

Pääkonttori

Helsingissä.

Haarakonttoreja:

Haminassa,
Hangossa,
Heinolassa,
Hämeenlinnassa
Iisalmessa,
Joensuussa,
Jyväskylässä,
Kajaanissa,
Kemissä,
Kuopiossa,
Käkisalmissa,
Lahdessa,
Mikkelissä,
Oulussa,
Porissa,
Porvoossa,
Raahessa,
Raumalla,
Rovaniemellä,
Salossa,
Savonlinnassa,
Tampereella,
Turussa,
Vaasassa,
Viipurissa.

Ottaa vastaan rahoja korkoa kasvamaan:

talletustilille, talletuskonttokurantille,
juoksevalle tilille, säästökassatilille,

diskonttaa ja myy koti- ja ulkomaalla
maksettavia vekseleitä,

ostaa ja myy obligatiooneja ja ulkomaan
rahaa,

myy postilähetysvekseleitä,

myöntää lainoja, kassakreditiivejä ja rem-
burssikredittejä,

ostaa kuponkeja,

myy koti- ja ulkomaalla käytettäviä mat-
kakreditiivejä ja kiertomatkakreditiivejä.

toimittaa rahanperimisiä vekselien, velka-
kirjain ja laskujen nojalla sekä kan-
taa korkoja, jako-osia, palkkoja, eläk-
keitä, ja kaikellaisia saamisia myös
ulkomailla.

toimittaa maksuja ja rahalähetyksiä koti-
ja ulkomaalla myös sähköitse,

toimittaa osakkeiden, obligatsioonien ja
muiden arvopaperien ostoa ja myyntiä.

Toimia voi pankille antaa myös
kirjeen kautta.

Suurin kotimainen palovakuutusyhtiö.
Osakepääoma 5 miljoonaa markkaa.

Tapaturma ei aina rajoitu pieneen vammaan, vaan voi se usein tuottaa **kuolemankin** tai tehdä osaksi tai kokonaan **työhön kykene mättömäksi** (invalidiksi), esim. katkaista jalan tai käden, puhkaista silmän, hävittää näön j. n. e. Eikä tapaturma myöskään satu ainoastaan koneiden ääressä ja työhuoneissa, vaan varsin usein kaupungin kadulla, sileällä permannolla, maantiellä ajaessa, rautatiellä matkustaessa y. m. ja se sattuu useasti juuri silloin kun sitä vähimmin aavistaa, sillä „vahinko ei tule kello kaulassa“. Luopukoon siis jokainen entisestä ajattelemattomuudestaan ja käyttäköön heti hyväkseen niitä etuja ja sitä suurta turvallisuutta, jonka tapaturmavakuutus tuottaa.

Kullervo maksaa 10,000 markan vakuutuksesta:

- a) kuolemantapauksissa 10,000 mk. kerrallaan
- b) Invaliditeettitapauksissa aina 650 „ vuosittain
- c) Ohimenevien vammojen sattumissa 1) päiväpalkkiota aina 5 mk. päivässä. 2) palkkiota lääkrinhoidosta ja muista vahingonparantamiskustannuksista 5 markkaan asti päivältä.

Vuosimaksu on 10,000 mk:n vakuutuksesta I:sä luokassa ainoastaan 20 mk. vuosittain.

Jos vakuuttaja suorittaa vakuutusmaksun 4 vuodelta kerrallaan saapi hän 5:neltä vuodelta vakuutuksen ilmaiseksi (20%:n vähennys).

Ilmoittakaa itsenne nyt heti kirjeellä vakuutettavaksi, sillä ei tässä tarvita lääkrintutkintoa.

P. SIDOROW

Suomalainen Kalustokauppa Osakeyhtiö.

Helsinki, Mikonkatu 3.

Höyrysalalaitoksia, Myllylaitoksia, Meijerilaitoksia, Höyryhöyläyslaitoksia ja Puusepäntehtaita, Höyry-puimakone-laitelmia, Tynnyritehtaita, Nahkatehtaita, Mekaanillisia pajoja, Puupahmatehtaita, Tillitehtaita, Kivennäisvesitehtaita, Lakkisepäntehtaita, Kirjapainoja, Kirjansitomoita, kuin myöskin Vesilaitoksia ja Turbiineja eli Vesipyöriä, Sähkövoima- ja Sähkövalojohtolaitoksia, Vesijohtoja, Kylpylaitoksia, Täydellisiä meijereitä käsi-, höyry-, vesi- ja sähkövoimaa varten. Erityishintalistoja ja erityistarjouksia annamme pyynnöstä mielellämme. — Suomalaisia ja Ruotsalaisia Meijeriastioita. — Lämminilmapumppu „Effektiv“. Erityishintalistoja ja selityksiä annetaan pyynnöstä. — Maanviljelyskaluja ja koneita. — Kassakaappeja. — Kristallikvartsi myllynkiviä, Ideal & Standard. — Raudanvalmistuskoneita, Lakkisepänkoneita. Pyytää erikoistarjouksia. — Alituisesta, suuresta, lajitellusta varastosta lähetetään erittäin hyvää Väki-rehua, Lannoitusaineita, Kainiittia, Luujauhoja, Tuomaskuonaa, Heinäsiemeniä y. m. kaikki tarkastettuja ja todistuksilla varustettuja. Asfalttihuopaa ja muita kattamistarpeita. Täydellisiä kattamistöitä.

VAKUUTUSOSAKEYHTIÖ

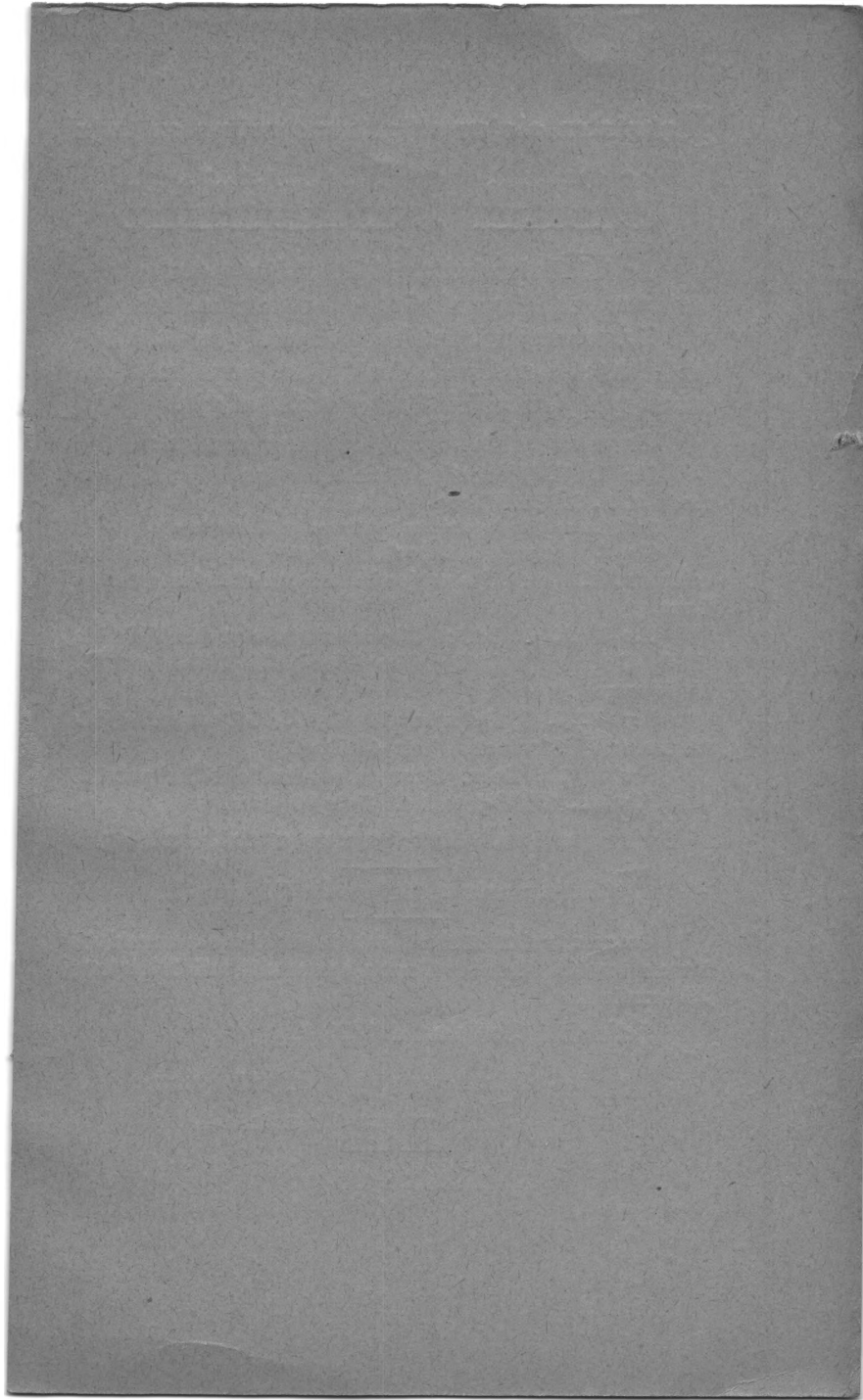
KALEVA

antaa henkivakuutuksia, elinkorkoja, jälkeanelokorkoja ja myötäjäisvakuutuksia huokeilla vakuutusmaksuilla ja mitä edullisimmilla ja vapaamielisimmillä ehdoilla. Vakuutussumma maksetaan, jos niin tahdotaan, heti kuolemantapauksen jälkeen.

Vuonna 1898 maksettiin:

kuolemantapauksista	Smk. 629,218: 84
elinkorkoja	» 147,725: 79

Johtokunta.

Ulkuyisten olojen aiheuttama yritys on sarja

Otawan Kansankirjasto

Ne käsittävät aineita, joihin joltaisen maamme tulevaisuutta huolehtiwan kansalaisen on tutustuminen.

Toivomme sivistysyhdistysten, nuorisoseurain ja kansansivistystä harrastawain kansalaisten tarmokkaasti auttawan meitä tämän kirjallisuuden lewittämisessä.

Sarja käsittää toistaiseksi seuraawat numerot:

N:o 1. L. Meckelin, **Perustuslakien sisällys**. Suomentanut R. S. Ståhlberg. 84 sivua.

Julkastaan tekijän ja Kansanvalitusseuran suosiollisella luvalla.

N:o 2. Hannes Gebhard, **Maanviljelijät yhteistomintaan!** Toht. M. Johanssonin kirjoittamalla esipuheella. 55 sivua.

N:o 3. A. D. Heikel, **Maanomistusolet Wenäjällä ja G. W. Palmén, Nälkävuodet Wenäjällä 1890-luvulla**. 55 sivua.

N:o 4. E. G. Palmén, **Silmäns Itä-Suomen lahjoitusmaitten historiaan**. Noin 40 sivua.

N:o 5. Th. Rein, **Suomen edustuslaitoksen uudesti elwyttyminen 1860-luvulla**. Noin 50 sivua.

Sarjaa jatketaan. Kunkin numero myydään erikseen.

Kunkin numeron hinta wain 25 penniä.

Suoraan meiltä käteisellä rahalla ostettaessa annetaan yksi kappale ilmaiseksi kullakin tilatulta kymmeneltä tahi 100 kplettä 20 penniin kpl.

Helsingissä Toukokuulla 1899.

Kustannusosakeyhtiö Otawa

Konttori: Wuorikatu 4.

Hinta: 25 p.